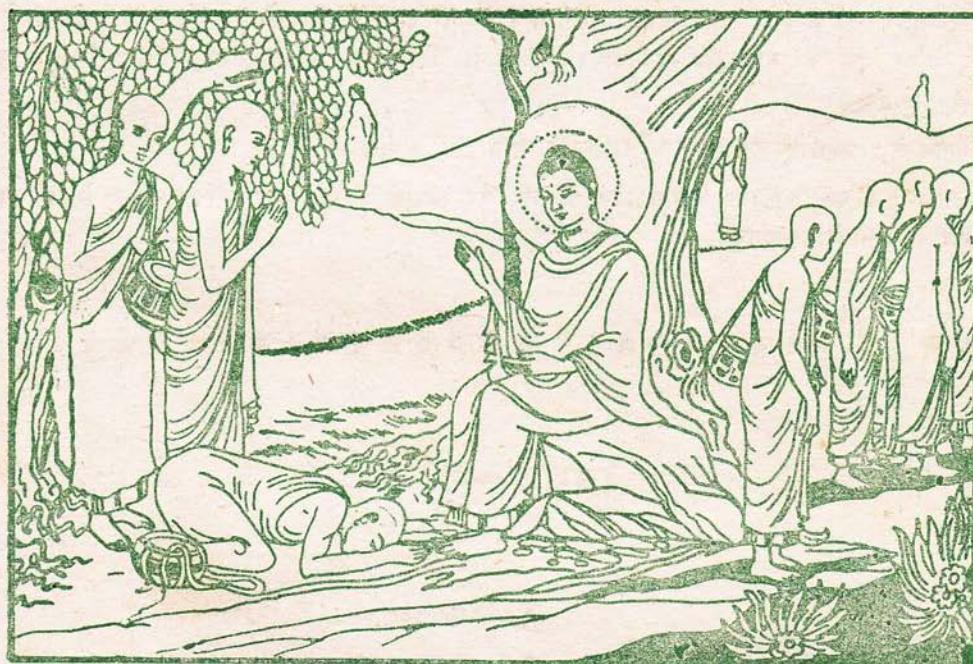

नमो तस्य भगवतो शरहतो सम्मासम्बुद्धस्त

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI
(BUDDHIST MONTHLY)

(सारनाथमा बुद्धले सर्वप्रथम आपनो शिक्षा जनमानस समक्ष प्रचारार्थं भिक्षु
संखलाई निर्देशन दिनुहुँदै ।)

एक प्रतिको रु. ३/- वार्षिक प्राप्तकशुल्क रु. ६०/- आधीवन प्राप्तकशुल्क रु. ३००/-

बुद्धसम्बत् २५३७
नेपालसम्बत् १११३
वर्ष २१

यैलापुर्णी
यैलाथव
अंक ६

विक्रमसम्बत् २०५०
१९९३ A. D.
Vol. 21

आश्विन
September
No. 6

“आनन्दभूमि” को जानकारी

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी-विहारगुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको पहिलो बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनसम्ममा निस्कनेछ । जुनसुकै महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्थ ।
- (२) यो आनन्दकुटी-विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसंग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ, सम्पादकमण्डल हुनेछन् ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ र पठाइएका लेख किर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु बाढ्छनीय छ ।
- (५) लेख पठाउदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मान्न लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्धसम्बन्धी पत्र व्यवस्थायकको नाउंमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्ने । पत्रव्यवहार गर्दा आफ्नो ग्राहकसंख्या तथा नाम र ठेगाना राख्न रीतिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महिनाग्राहित व्यवस्थायकलाई सूचना दिनुपर्नेछ । पत्रिका समयमा नपुगे लिखित सूचना दिने गर्नुपर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।
- (८) नेपालका कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ तर त्यसको लिपि देवनागरी हुनुपर्ने र लेखको सारांश नेपालीभाषामा लेखिपठाउनुपर्ने ।

★☆

विषय-सूचि

बुद्धबचन	१	Nirvana and Tathata	13
सम्पादकीय	२	प्रज्ञानन्द महास्थविरया... ...	15
थेरवाद	३	चेतनमाला (भजन)	17
खुम्चिदै गएको दंलो (कविता)	५	बौद्धप्रार्थग्रनुसार बुद्धहरूको संक्षेपमा परिचय	19
शाक्यराजधानी कपिलघरस्तु	६	भूरिदत्त महाराजाया महाजातक कथा	20
दुल्लभं च मनुस्ततं	८		
बुद्धको व्यक्तित्व	११	शान्तिको चाहना (कविता)	21
बुद्धको शरणमा (कविता)	१२	बौद्धगतिविधि	22

आनन्दभूमि

प्रधान—सम्पादक
मिश्नु कुमार काश्यप

ध्यवस्थापक
मिश्नु अश्वघोष

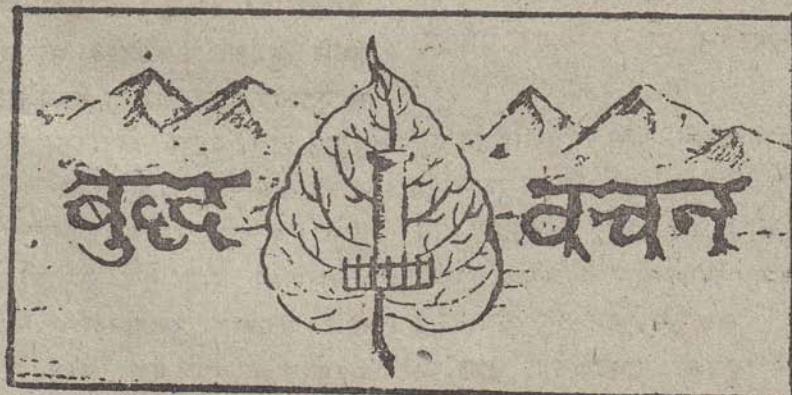
सम्पादक
सुवर्ण शाक्य
फोन नं २-१२८५५
पोष्टबक्स नं १४१८
काठमाडौं।

कार्यालय
'आनन्दभूमि'
आनन्दकुटीविहार
पोष्टबक्स नं ३००७
स्वयम्भू, काठमाडौं।
फोन नं २-७९४२०

प्रकाशक
आनन्दकुटीविहारगुठी
आनन्दकुटी, स्वयम्भू,
काठमाडौं।

नगर—कार्यालय
संघाराम
लूटी, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं।
फोन नं २-१५०२०

प्राणीहरूको उत्पत्ति र मृत्युको कारण जान्ने, आसक्तिरहित सुगतिप्राप्त भई
बोध भइसकेको व्यक्तिलाई म ब्राह्मण भन्दछु।

सम्पादकीय

बौद्धविहार र स्वामित्व

नेपाल विहारहरूको क्रियाकलापमा अग्रगण्य छ । समयको सेरोफेरोमा विहारहरूको नाम नमुने धेरै भए । उपत्यकाका बौद्धजगत्मा विहारको नाम नविसंने खालको भएतापनि त्यस प्रतिको उदासीनता बढ़ै गएको छ । विहारको अस्तित्वमा आफ्नो अस्तित्व कायम रहने शाक्य र वज्राचार्यहरूपर्यन्त विहारको महत्त्वमाथि प्रहार मर्ने भएका छन् । व्यक्तिगत स्वार्थ र पैसा नै जीवन ठान्ने प्रवृत्तिले नेपाल उपत्यका जीर्णशीर्ण भई कुकृति र विकृतिको शिकार बनेको छ । मुख्यमा राम राम छ, बगलीमा छुरा छ आपनो विहारको लागि ।

विहार शिक्षाको केन्द्र हो । विहार त्यागको नमूना हो । विहार एकताको परिचायक हो । विहार धर्म र संस्कृतिको जग हो । विहार शान्तिको प्रतीक हो । विहार कलाको परिपोषक हो । विहार कर्मस्थल हो । विहार धर्म हो, संघ हो ।

विहारको नाममात्रले पनि बुद्धलाई सम्झहाल्छ । बुद्धलाई सम्मान नगर्ने नेपालमा कोही पनि छैन । बौद्धको त कुरै रहेन, हिन्दूहरू पनि बुद्धलाई कमसे कम विष्णुको नवौं अवतार भनी श्रद्धा राख्दछन् । आउनुस्, कठुसत्य वताअौं । बुद्धलाई मान्नेले बुद्धको उपदेशलाई हात्तीको देखाउने दाँत कै मात्र बनाएको छ । बौद्धविहारहरूप्रति जहाँसम्म प्रत्यक्षतः

श्रद्धा र सद्भाव राखी व्यवहार हुँदैन तवसम्म बुद्धप्रति श्रद्धा छ भनेहरूको परिचय स्वतः दिइराखेको हुन्छ । 'मुख्य अस्ति इति वक्तव्यम्' मुख छ भनेर बोल्ने काम हुन्छ, वस्त्यति । गर्ने काम के हो त ? जवाफ छैन ।

नेपालका बौद्धविहारहरू जसमा गृहस्थहरू बसेका छन् महायानी बौद्ध विहार हुन् । स्वामित्वको नामसे आज त्यसका अपार जग्गा जमीन र सम्पत्तिको व्यक्तिगतरूपमा र्वाहा गरेको छ । रोतिस्थिति विधिविधान स्थासन पाएमा विहारको सम्पत्तिले धनी हुन पाउने अठोट लिएका बौद्धहरू विहारपिछे रहेका छन् । विहारलाई म्हास्न पाएमा नवौं अवतारको बुद्धको मुकुट्ठो छिकेर आफ्नो स्वार्थको सक्कली अवतारलाई प्रष्टचाउने पड्यन्त्रकारीको महा इच्छा पनि चलमलाइरहेका छ । थेरवादी नयाँ बौद्धविहारहरूले बुद्धका उपदेशको सारको केन्द्रको रूपमा जागृत गराएको नमूना आज केहीमात्रमा देखापरेको छ । यस्ता विहारमा पनि स्वामित्वको सांस्कृतिक होडवाजी यदाकदा देखिन थालेको छ । एक पटक धर्म वा समाजको लागि समर्पण गरिसकेको वस्तु पूर्ण समाजीकरण हुन्छ भन्ने कुरा सरकार र जनताले विसेको छ । अतः सरकार यसमा गैर जिम्मेदार बनेको छ भने जनता असामाजिक बनेका छन् । यो विचारणीय कुरा हो ।

थेरवाद

— पुरुष शाकयदंश

सच्चाट अशोकको आकाशापालन गर्नु जस्तो मूल्य-
खुकाउन, हस्त्यागर्न सम्म पनि पछि नहट्ने सेनापतिको दृढ
अठोट बरेको अभिप्राय बुझेर संघनायक अहंत् भिक्षुले
शान्तभई एक छिन कुरा सुनिदिन आप्रह गर्दै “मन्ते,
शान्ति सुरक्षा गर्नु र राजग्राजा पालन गर्नु देशरक्षकहरू-
को कर्तव्यमात्र होइन महान् कार्य पनि हो । यस्तै विनय-
पालन गराउनु भिक्षुहरूलाई शील, समाधिमा प्रतिस्थित
गराई प्रजाको अनुभूति दिलाउन सक्नु संघनायक भिक्षुहरू-
को कर्तव्य र कार्य पनि हो । धर्म र राजनीति अलग
अलग विषयवस्तु हुन् । दुबै एउट खेत्र र एक व्यक्तिबाट
सम्पादन हुन गाहो छ । अहिले सेनापतिको क्रोध बढ्दै
गएको छ । यस नाजुक घडीमा सेनापतिको आप्रहलाई
पालन गरी संघ बहिष्कार गर्नेबाट अलग भडिएमा
अप्रिय जुन घटना यहाँ हुन लागेको छ त्यो अवश्य हुने
छौं । हामी अहंत् भिक्षुहरूको पञ्चान्द्रियहरू मरिसकेका
छन् । लोभ, द्वेष र मोहबाट मुक्त, कामाश्रव, भवाश्रव
र अविद्याश्रवबाट आहत भई क्षीणाश्रव भएका छौं । मनु र
बाँच्नु हाम्रो निम्नि केही होइन । यस घडीमा हाम्रो
मुख्य कर्तव्य धर्ममा अशक्त नभई जनसाधारणलाई बुङ्ग-
द्वारा प्रतिपादित सम्बोधिज्ञान बोध गराउनु र खासगरी
भिक्षुहरूलाई अमुङ्ग धर्मदेखि सतकं गराउन र विनय

पालन नगरतिले थेरवादी सम्प्रदायमात्र पतन हुने होइन बृद्ध
धर्मको अस्तित्व समेत भेटिने सम्भावनाबाट सतकं राख्नु
हो । यही उद्देश्यले अहंत् भिक्षुहरू ज्यान समर्पित गर्न
तयार भएका हों, सेनापतिको अठोटलाई हाँकदिनको
निम्नि होइन । यसकारण सेनापतिलाई आप्रह गर्छौं,
हामी प्राण अर्पित गर्न तयार छौं । तपाईं तयार
हुनुपूँ ।”

भिक्षुहरूको आप्रहलाई हाँक सम्झेर सेनापतिले
आपना अंगरक्षकहरूलाई सावधान गन्धो ।

संकोच र डरवासको भावरहित भई एकपछि अर्को
अहंत् भिक्षुहरू पंकिबद्ध भई खडा भएको दृश्य देखेर अहंत्
हुन लागेका र सावारण भिक्षुहरूको मनमा भई चालो
आई कालो-नीलो मुख गरेको दृश्यले, अहंत् भिक्षुहरू
शान्त रहेपनि एउटा ठूलो आपति-विपत्ति हुन लागेको
प्रष्ट झलिकन्छ ।

एक छिनपछि संघनायक भिक्षु आफू उभिराखेको
स्थानबाट तीस चालीत पाइलाजति पर गई, धर्म उपदेश
गर्दा संघनायकहरू बस्ने लाम्चो परेको ठूलो कफिटेबिलको
आकार भएको चारपाईको एक छेउमा “ग्रनिचवावत सह्वन-
रा उप्पाद बय धम्मिनो” भन्दै आफनो टाउको चारपाईमाथि
तेसरी एउटा हात दायांपटि, अर्को हात बायाँ टेबिलमुनि
पसान्धो ।

यो दृश्य देखेर सेनापतिले हेरा थी मिक्षुहरूको महान्‌ता भन्दै अंगरक्षकलाई टाउकोमाथि प्रहार गन आदेश गन्यो ।

एटा अंगरक्षक सेनापतिको शगाडि आई 'जोहुकुम' भनी टाउको निहुगाएर सरासर मिक्षु भएको स्थानमा गई तरबारले मिक्षुको गर्दनमा प्रहार गन्यो ।

हतपल अर्का अंगरक्षकहरू आएर मिक्षुको शारीर एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा सान्यो ।

एके छिनमा अरु मिक्षु 'अनिच्चा' भन्दै पहिलेको मिक्षुले गरेजस्तै आफ्नो टाउको चौपाईमा तेस्यायो । एवं रीतले दशेमा भगवती स्थानमा बीलचढाउने जस्तै एकपछि अर्का मिक्षुहरूमाथि प्रहार हुँदै गयो । रगतको खोला बग्यो । रगतका छिताहरू एताउती ढक्कियो तर अचम्म यी प्रहार भएका अहंत् मिक्षुहरूले न चिच्चाए न छटपटी नै गरे मानो प्राण नभएको लाश अथवा ठूलठूला फार्सी काटे जस्तै केही हलचल नै भएनन् ।

एकपछि अर्को काट्दै गयो । त्यो प्रहार गर्न अंगरक्षकको हात झन झन दहो हुँदै गयो आखिर अंगरक्षकको तरबार उठितिएर परस्मै फालियो ।

यस घटनापश्चात् सेनापतिले त्यस अंगरक्षकलाई एकपल्ट उठितिएर गएको तरबारत्तिर र पंछाइराखेका लासतिर हेन्यो र पछि यसो फरवक फक्केर ती लाइनमा बसेका अहंत् मिक्षुहरूलाई हेन्यो । त्यसपछि फरवक फक्केर विहारको मूल ढोकातिर लाग्यो । अंगरक्षकहरू पनि पछिपछि लागे ।

यो माधिको घटना [संबन्धमा "थेरवाद" (विभजनबाद) स्वयम् बुद्धारा प्रतिपादित शुद्ध विनयमा आधारित धर्म हो । बुद्ध र बुद्धपठिको समष्टमा पनि धेरै मिक्षुहरू यस थेरवादको विनय पालन गरी एक दुई

मिक्षुहरूमात्र होइन सयों मिक्षुहरू प्रहंत् भएर गएका प्रथम, दोश्रो संगायनमा अहंत मिक्षुहरूको मात्र सहभागिता भएको र तृतीय संगायनमा अधिकांश अहंत मिक्षुहरूको सहभागिताले स्वतः प्रमाणित भएको छ । बुद्धारा समय र परिस्थितिको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी विनयमा क्षुद्रतिक्षुद्र (सानोतिनो) परिवर्तन गर्ने शिक्षाको अनुमति द्रवान गरेपनि केही सुविधाको प्रलोभनमा निर्वाण पदसम्ममा पनि हात धुनुपनै अवस्था आउन सक्ने संभायनालाई ध्यानमा राखी बुद्धारो छोडेर जानुभएको शुद्ध विनय नै कायम गर्दै, राग, द्वेष र मोहबाट अलग क्षीणाश्वको उच्च आदर्शलाई कायम गरिएका मिक्षुहरूबाट सङ्चालन हुँदै आएको शुद्ध धर्म थेरवाद भएको अवगत हुन आउँछ ।

किन्तु विनय परिवर्तन गर्न स्वयम् बुद्धारा नै अनुमति प्रदान गरेको भन्ने भावनाले प्रेरित भएर मिक्षुहरूमा विनयपालन गर्ने विशेष ध्यान गएन । फलस्वरूप थेरवादमा मिक्षुहरूको मोह टुट्न गई नपान्नयां बादहरूको सृजना हुँदैगयो । आखिर खोटो सिक्काले असली तिक्कालाई धपाउँछ भन्ने सिद्धान्त अनुरूप साक्षात् निर्वाण प्राप्त गरेको थेरवाद (विभजनबाद) धर्म लोप हुँदै गयो । हाल बौद्धहरूको दर्शनमा शुद्ध विनय पालन गर्ने थेरवाद दर्शनन्को नाम नै उल्लेख भएको छैन । निर्वाणसम्बन्धमा यी दर्शनहरूले मिन्दानिन्दै वर्णन गरेको तथ्यले त्यस बछतमा निर्वाण दुर्लभ भइसकेको प्रष्ट देखिन्छ । अतः निर्वाण सम्बन्धमा ठूल ठूला बौद्धविद्वान्‌हरू, मिक्षुहरू र आचार्यहरू द्वारा लेखेका दर्शनहरू अध्ययन गर्नु आवश्यक छ । यस सम्बन्धमा मिक्षु सुदर्शनबाट निर्वाण सम्बन्धमा आनन्दभूमिमा २०३६ साल आवणपूर्णिमा वर्ष १० अंक ४ मा प्रकाशित भएको आधारलाई प्रिष्ठभूमि बनाई निर्वाण

सम्बन्धमा केही चर्चा गरौं ।

बैभाषिक दर्शन अनुसार निर्वाण राग, द्वेष र मोहबाट मुक्त सुखद चित्तावस्था हो । प्रश्ना विशेष संयोजनको नाश बा निरोध ने प्रति संख्या निरोध हो । यसरी बैभाषिक नय आकाशसंग प्रतिसंख्या निरोध र अप्रति-संख्या निरोधलाई र तीन असंस्कृत धर्म पनि उल्लेख गरी निर्वाणको व्याख्या गर्यो । पालि निकायमा असंस्कृत धर्म 'निर्वाण' धर्म एकमात्र भएको ले आकाश प्रतिसंख्या निरोध र अप्रति संख्या निरोध तीन असंस्कृत धर्म मान्ने बैभाषिकहरूको आपनै दार्शनिक दृष्टिकोणको विशेषता हो ।

सौनान्तिक आचार्य श्रीलब्धको विचार अनुसार प्रतिसंख्या निरोध र अप्रतिसंख्या निरोधमा कुनै अन्तर छैन किनकि प्रज्ञानिबन्धन र आदि बलेश अनुपत्ति र बलेश निवृत्तिमूलक अनुत्पत्ति एउटै भनेको हो । बलेश निवृत्ति ने संसार अनुपत्तिमा आधारित छ ।

विज्ञानवादी गोचारहरूको विचार अनुसार आकाश प्रतिसंख्या निरोध र अप्रतिसंख्या निरोधमात्र असंस्कृतधर्म होइन । अचल संज्ञावेदना निरोध र तथतापनि असंस्कृत धर्म हो । सुख दुःख नरहनासाय अचल हुन्छ । संज्ञा र वेदना धर्मलाई आपनो वस्तमा राख्नु र नियन्त्रणमा राख्नु ने संज्ञावेदना निरोध हो । तथताको अर्थ अविकारी तत्त्व हो । यो हेतु प्रत्ययजन्य होइन साक्षात्कार गर्ने अर्थमा परमार्थ हो । सम्प्रक् दृष्टि आदि श्रेष्ठ धर्मको धारु (कारण) भएको ले धर्मधारु हो ।

महाघानी आचार्य नागजुंनको भनाइ अनुसार पदार्थ केवल आँखाले देख्न नसक्ने पदार्थमात्र होइन, यो अतिसूक्ष्म छ । संख्यामा गणना गर्न सक्ने सत्य वस्तु होइन । यदि संसारका वस्तु सत्त्वनभई सर्व शून्य भएमा बस्तुको

उदय-धय्य नै हुनेछैन । यस अवस्थमा निर्वाण इष्ट कसरी हुन्छ ? यस परिप्रेक्षमा विचार गर्दा निर्वाण भन्दा पहिले स्वभाव विद्यमान छ त्यसको अभाव भन्नुको अर्थ संख्य (Unit) भन्दा पर अथवा शून्यभन्दा परको अवस्था हो ।

यदि शून्यमिदं सर्वमुदयो नालित न व्ययः ।

प्रहणाद्वा निरोधाद्वा कस्य निर्वाणमिष्यते ॥१॥

(नागजुंनले लेख्नुभएको मध्यमकारिकाबाट)

शून्यवादको यो माध्यामिक दर्शनले निर्वाण-लाई भाव भनेपनि अभाव भनेपनि भावाभव बने भनि सूक्ष्मतर्कद्वारा शून्यताको अर्थ निर्वाण र संसारका बीचमा भेद छैन, र संसार र निर्वाणको बीचमा भेद छैन भन्ने अर्थ हो ।

(क्रमशः)

खुम्चिँदै गएको दैलो

- लक्ष्मी श्रेष्ठ

थियो फराकिलो मैले देखेको दैलो

थियो त्वहाँ गुल्जार अबोध बालकहरू विहान सबेरै स्वच्छ हावा लिन्छन् तिनीहरू घमाइलो घाम जाडोमा ताङ्छन् तिनीहरू रमाउँछन् चञ्चल भई छिन छिनमा उफेर जो वनचक्र खेल खेलमा वित्दै थियो

नयाँ जोश उमंग बद्दै थियो

फूर्ति र जाँगर प्रस्फुरित थियो

झुकार खुशीको गुञ्जन्थयो

हन्चल चहलपहल कस्तो रमाइलो ।

हेदाहेदै एक आपसमा तर्किए तिनीहरू

लुद्धाचुंडी कठालोको जमास त्यहाँ देखियो

तेरो भेरोको आवाज चर्को भयो

तृष्णा र लोभ धुस्यो चंचलतामा

हाय ! मैले देखै दैलो खुम्चिएको ।

शाक्यराजधानी कपिलवस्तु

— धर्मरत्न शाक्य

आब नेपाल सार्वभौमसत्ता सम्पन्न राजतन्त्रादमक प्रजातन्त्र देख भएर पनि हिन्दूग्रन्थिराज्य आएको छ । त्यसकारण भारतका केही स्वार्थी तत्त्वहरूले शाक्यहरूको राजधानी कपिलवस्तु भारतभूमीमा पछं भनाउन याक्षी-हरूलाई अनेक प्रलोभन सुविद्धादि दिएर, झूठो नचाहेदो प्रचार प्रसार गरी याक्षीहरूलाई भ्रममा पारी आफूतिर तान्ने प्रयास भरहेको छ ।

भारतभूमीका बौद्धविहार र स्तूपको भग्नावशेष र पुरातात्त्वक वस्तुहरू शाक्यराज्य अन्तर्गत रहेको क्षेव-को चिन्ह होइन भन्न सकिन्न तर शाक्यहरूको राजधानी कपिलवस्तु अवश्य पनि होइन । लुम्बिनी नेपालको सीमानाभित्र परे जस्तै शाक्यराजधानी कपिलवस्तु नेपालमा परेर भारतलाई केही आपत्ति वा नोकसान हुने केही छैन । बुद्ध नेपालका सुपुत्र राष्ट्रिय विमूर्ति भएर पनि एशियाको ज्योति अनि विश्ववन्द्य अनि विश्वशान्तिका प्रेरक हुनुहुन्छ । वहाँको अविस्मरणीय पवित्र तीर्थ-स्थलहरू नेपालमा मात्र होइन भारतभूमीमा पनि सारनाथ, बुद्धगया, कुशीनगर, संकाशव, कौसाम्बी, शावस्ती आदि अनेक छन् । त्यसकारण बास्तविकतालाई छलेर पिपर-हवालाई ने शाक्यराजधानी कपिलवस्तु हो भनाउने दुष्प्रयास गर्नु उचित छैन ।

भारतको यही पिपरहवालाई कपिलवस्तु सिद्ध

गराउन श्रीलंकाको संस्कृतिमन्त्रालयको आयोजनामा श्रीलंकामा २२ दिनतम्म सर्वज्ञातु प्रदर्शन घर्ने निश्चित भयो । यो कुरा याहा पाउने वित्तिक श्रीलंकामा अध्ययनरत तत्कालीन रेडियो सिलोनका नेपाली कार्यक्रमका संचालक एवं श्रीलंका नेपाल मंत्री तथा सांस्कृतिक संघका महासचिव भिक्षु मंत्रीले एउटा आमसभाको आयोजना गरी संस्कृतिमन्त्री सामु घोर विरोध गरी विरोधपत्र पेश गरेका थिए । प्रत्येक सरकारी बैठकमा रेडियो तथा पत्रपत्रिकाहरूका प्रतिनिधिहरूको समागममा रेडियो सिलोनको तरफबाट भिक्षु मंत्री पनि पठाइन्थ्यो । मन्त्री सचिवहरूसँग पनि उहाँको यस विषयमा बादविवाद भरहन्थ्यो ।

श्रीलंकामा सर्वज्ञातु ल्याउने दिन निश्चित भैसके-पछि यो पनि याहाभयो कि श्रीलंकाका चारजना महानायक भिक्षुहरूका साथमा संस्कृतिमन्त्री, दन्तधातुमन्दिरका प्रमुख पूजारी, भारतीय राजदूत र शाही नेपाली महाबाणिजयदूत समेत आठजनालाई शाही नेपाल बाय सेवा निगमको विमानबाट कोलम्बोबाट काठमाडौं । भै दिल्ली पुगी सर्वज्ञातु लिई काठमाडौंको बाटो भै किर्ता आउन निशुल्क टिकटको माग भयो भनेर । त्यसबेला शा. ने. बा. नि. कोलम्बोका प्रबन्धक सी. बी. घोटानीले श्रीलंका सरकारको उक्त मागलाई

नकानं सक्षुभएन । भोलंकाका लागि शाही नेपाली महा बाणिज्यदूत सिहली जातिका डा. सुभाष चाबला हुनुहुन्थ्यो । उहले ने टिकट दिन घोटानीलाई जोड गर्नु भएको रहेछ । यो कुरा याहापाउनासाथ बाणिज्यदूतकहाँ भिक्षु मंत्री जानुभयो भोर भत्सर्ना गर्नु भयो । आफ्नो बचाउका लागि चाबलाले भिक्षु मंत्रीलाई भारतीय राजदूतावासमा लिई जानु भयो । ठलफलको ऋसमा सहायक राजदूतले भन्नु भयो— “यो भारत र श्रीलंका दुई देश बीच आपसी राजनीतिक मामला हो, धातु सहेत महेत अर्थात् आवस्तीमा पाएको हो । हाल दिल्ली म्युजियमबाट ल्याउन लागेको हो ।” सोही कुरा भिक्षु मंत्रीले विपक्षी पत्रिकाहरूमा र रेडियोमा प्रचार गर्नु भयो । त्यही कुरालाई लिएर भिक्षु मंत्रीलाई संस्कृतिमन्वालयमा बोलाइयो । त्यतिबेला श्रीलंका र भारत दुई देशबीच जुन अगाठ सम्बन्ध छ त्यो नेपालसंग नभएको र राष्ट्रपति जयबर्धन स्वयं यस कार्यको मुख्य आयोजक हुनुभएको कुरा भनाई संस्कृतिमन्वीले भिक्षु मंत्रीलाई— यदि तपाईं श्रीलंकामा बस्न चाहनु हुन्छ भने चूप लागेर बसिदिनुस भन्नु भयो ।

काठमाडौं भै दिल्ली गएर धातु ल्याउने दिन निश्चित भयो । त्यहीबेला शा. ने. दा. नि. का निर्देशक विनय शर्मा श्रीलंका आउनुभएको थियो । उहाँसंग अनुरेध भयो । सोही बेला श्रीड्डामा आयोजित शिक्षामन्त्रीहरूको सम्मेलनमा भाग लिन तत्कालीन शिक्षामन्त्री पशुपति शम्शेर पुग्नुभएको थियो । उहाँलाई भिक्षु मंत्रीले कपिलवस्तुबारे रेडियो अन्तर्वार्ता गरी विरोध जनाउनलगाउनु भयो । साथै उहाँके मार्फत नेपालमा यसको विरोध गर्न पत्रपत्रिकामा छापिएका सामग्रीहरू राजदरबार, परराष्ट्रमन्वालय र लुम्बिनी विकास योजना कार्यालयमा पठाइएका थिए तर भिक्षु मंत्रीले कुनै जवाफ पाउनसक्नु भएन ।

त्यसपछि आधारं भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरताई श्रीलंकामा ल्याई यसको विरोध गर्न लेखहरू लेखनलगाउनु भयो । श्रीलंकाका सुप्रसिद्ध लेखक, विश्वकोषका सहसम्पादक तथा बर्ल्ड बुद्धिज्ञमा सम्पादक ए. टी. डी. ई. पेरेरालाई कपिलवस्तु कफन्ड्रम भन्ने लेख स्लेष्टन लगाउनु भयो । सो लेख श्रीलंकामा छपाउन नसकेपछि नेपाल पठाइयो जुन लेख पछि पुरातत्त्व विभाग तथा लुम्बिनी विकासको तर्फबाट छापिई श्रीलंकाका राष्ट्रपति जयबर्धनबाट ने विमोचन गराइयो ।

तीन पटकसम्म शा. ने. दा. नि. को विमान स्थगित भएपछि राष्ट्रपति जयबर्धन रीसले चूर भै वायुसेबाको विमान भगाई प्रतिनिधिहरूलाई सीधा दिल्ली पठाइदिनु भयो । श्रीलङ्का र नेपाल दुई देशबीच सम्बन्ध अलमलियो । श्रीलङ्कामा धातु लगिए । त्यसपछि भिक्षु मंत्रीको विरोध हुन थात्यो किनभने धातु ल्याउनुमा भिक्षु मंत्रीमात्र विरोधी थिए । सोही वारण रेडियो सिलोनमा भिक्षुहरूलाई एकले रेकड गर्न दिइएन । धातु प्रदर्शनी हुन्जेल बाइस दिनसम्म आफ्नो विहारबाट रेडियो सिलोनसम्म उहाँलाई सुरक्षा सहित पठाउने भयो ।

त्यतिबेला ने भिक्षु मंत्रीको राहदानीको म्याद सकिएको हुनाले बाणिज्यदूतमार्फत परराष्ट्र मन्वालयका सहसचिव एन. बी. शाहले राहदानी लिई नेपाल फर्कनु भयो । पूरा एक वर्ष बित्दा पनि राहदानीको अत्तोपत्तो भएन । विना राहदानी ने भिक्षु मंत्रीलाई नेपाल पठाइयो । विमानस्थलमा सुरक्षाकर्मीहरूले ठूलो कुनै अपराधीलाई स्वागत गर्ने आए जैसे लिन गे आनन्द कुटीसम्म तीने सुरक्षाकर्मीहरूले पुन्याइदिए । जानेबेलामा पछि चाहिएमा पुनः बोलाउनेछ भनी गए । कति खोजतलास गर्दा पनि राहदानी भेटाइएन । राहदानी लिई आउने शाहले

पनि भेट्न आहेन। सचिदले राहदानी दिने काम गर्न सक्नुभएन।

यसरी छ महिना परिश्रम गर्दा पनि राहदानी लिन नसकेपछि नेपाल पत्रकार संघका अध्यक्ष मठज्ञुरत्न शाक्यलाई साथमा लिई गएपछि एके दिनमा राहदानी लिन सकियो।

त्यसपछि नेपाल श्रीलंकाबीचको सम्बन्ध पुनः सुधार गर्ने क्रममा प्रभाकर राणा श्रीलंकामा जानुहुँदा नेपालको तर्फबाट राष्ट्रपति जयवर्धनलाई निम्तो दिलाइ दिनुभयो। राष्ट्रपतिको नेपाल भ्रमणपछि श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्रको श्रीलंका सवारी भयो।

तथस्तै श्रीलंकाका प्रधानमन्त्री प्रेमदास नेपाल भ्रमणमा आउनुहुँदा भिक्षु मैत्रीके जोडले कपिलवस्तु पुग्नुभएको थियो। प्रेमदास कपिलवस्तु पुग्दा उनके सामुन्ने पुरातत्त्वका दुझना वरिष्ठ पुरातत्त्वविद्हरु तारानन्द मिश्र र बाबुकृष्ण रिजालबीच कपिलवस्तु सम्बन्धमा आपसमा विवाद हुने किसिमका कुरा चल्दा मन्दिरभित्र गहना, पैसा, आभूषणहरु र पूर्वी पश्चिमी ढोका कसरी भेट्टाईयो भनी सोही बेला भिक्षु मैत्रीले उनीहरूसँग प्रश्न गरी बोली बन्द गरिदिनुभएको थियो।

गतसाल भिक्षु मैत्रीलाई भारतबाट पिपरहवाको कपिलवस्तु महोत्सवको निम्तो पठाइएको थियो। उहाँ आफू जानुभन्दा पहिले लुम्बिनी विकास कार्यालयमा गै त्यहाँका कर्मचारीहरूलाई पनि आफूसँग लान चाहनुहुन्थयो ताकि त्यहाँ नेपालको कमजोरी सच्चाउन कारण मिलोस् भनेर परन्तु उपाध्यक्षलगायत्र कस्तैले पनि त्यसको बास्ता गरिएन। पिपरहवाको त्यस महोत्सवमा राज्यपाल र दलाइ लामा जस्ता ठूला भहान ध्यक्तिहरु आउने भनी प्रचार गरिएतापनि उपस्थिति भने थिएनन्। के. एम. श्रीवास्तवको निरर्थक कुरा सुनेर दिक्क मानी भिक्षु मैत्री आफूले गर्नु पन्ने भावणको प्रतिलिपि आयोजकलाई दिई फक्नुभयो। सोही भिक्षु मैत्रीलाई त्यतिबेला

लुम्बिनी विकास कोषले लुम्बिनी स्थित श्रीलंका यात्रा विश्रामगृह संचालन गर्न जिम्मा दिने बचन दिइएको थियो परन्तु पिपरहवाको कपिलवस्तु महोत्सवमा आग लिन गएको कारणले विरोध गरी बचन भाग परियो जसबाट रु. ७० लाख चन्द्राहारा बनाइएको १८८ शय्याको सो विश्रामगृह भएर पनि लुम्बिनी दर्शन गर्न आउने याद्रीहरूलाई रात बस्ने उचित ध्यवस्था हुन सकेन। उता पिपरहवामा सबै देशहरूलाई मनिदर जति सबै निर्माण गर्न निशुल्क जग्गा बितरण गर्ने आधाहान गरी जग्गा बितरण कार्य हुँदैछ भने नेपालको लुम्बिनीमा जग्गा बितरणमा हिचकिचाइरहेका छन्। निशुल्क जग्गा दिनुपन्ने ठाउँ नेपालको कपिलवस्तुमा एउटै मनिदर बनाउन जापानका शान्ति विहार दृष्टले ५ लाख ५८ हजार रुप्त गरी किनेको छ। यत १० वर्षदेखि लुम्बिनी कपिलवस्तुको २२ किलोमीटर बाटो पीच हुनसकेको छैन जबकि उता गोरखपुरदेखि पिपरहवासम्म १७५ किलो मीटरको राजमार्ग १० वर्षअगाडि बनिसकेको छ।

शायद आज यदि नेपालका नेपालीहरूले अर्थात् श्री ५ को सरकारको तर्फबाट पुरातत्त्वबेत्ताहरूबाट कपिलवस्तुको गौरव नेपालको गौरव ठानेर यथोचित उत्खनन भएको भए लुम्बिनी, देवदह र रामगामको यात्राको निर्मित मोटरसडकको उचित प्रबन्ध भएको भए ठाउँठाउँमा यात्रुविश्रामगृह, भोजन आदिको उचित ध्यवस्था भएको भए, उपलब्ध पुरातत्त्वका वस्तुहरूको समुचित सुरक्षा ध्यवस्था दरिलो भएको भए यसरी अनावश्यक दावा छलकपट प्रतिस्पर्धा अद्यतय पनि हुने थिएन होला। तसर्थ अरूलाई दोष दिनुभन्दा आफू सजग भै बस्न, अरुको उत्तिमा ईर्ष्या गर्नु भन्दा आफूले समुचित उत्तिगाँ 'यथार्थतालाई बिश्वको सामु राख्नु बुद्धिमानी हुनेछ नवभने भाइ फुट्न गँवार लुट्न भन्ने उत्किनै चरितार्थ हुन बेर लाग्दैन। यदि सत्य कुरालाई एकातिर राखी यो त बौद्धहरूको मात्र समस्या हो भनी नेपाली समस्या नठानेमा अनुपन्ने कुरा र गर्नुपन्ने कममा संकोच मानेमा कपिलवस्तुको नाउँमात्र होइन ठाउँपनि गुमाउन पन्ने अवस्था नग्राउला भन्न सकिँदैन।

दुल्लभं च मनुस्सत् !

— कृष्णकुमार प्रजापती
नगदेश बुद्धविहार

आजमन्दा २५८२ वर्षग्रन्थि ने शान्तिका उन्नायक, महामानव तथागत बुद्धले सम्बोधि लाभ गर्नुभए पश्चात् दुःखदायी भवसागरबाट पार लगाउनाखातिर जीवन र जगत्द्वारे बोध गराउन प्रथम मनुष्यजीवनको महत्त्व दर्शाई अमूल्य एवं दुर्लभ मानवचोलाबाट समाजलाई केही न केही योगदान दिन दिलाउन यस्तो अमूल्य र दुर्लभ मनुष्यजीवनलाई खेर नफाल्न भनी आश्वासन स्वरूप यस्तो वाक्य ओङ्कल्नुभयो— दुल्लभं च मनुस्सत् !

“मनुष्य भै जन्मनु ने दुलभ हो ।” यसको मर्म र रहस्यलाई बुझी जीवन यापन गरेका व्यक्ति र शक्ति यस धर्तीमा पाउन दुलभ जस्तै छ । मानवचोलाका हजारौं वर्षको इतिहासमा बहुतै योरेमाव व्यक्ति र शक्ति देखापरेका छन् पूर्ण मानव भै बाँचेकाहरू । दुर्लभ मनुष्यचोलालाई बुझी पूर्ण मानव भै बाँचेकाहरूको नाम इतिहासमा स्वर्णक्षिरबाट लिपिबद्ध भएका छन् । अरबों अरब मानिसहरूलाई सार्गनिर्देशन गरेर मुक्ति हासिल गरेका व्यक्ति निवाणि र अरहत्त्व प्राप्त गर्नुभएका व्यक्तिहरू हाम्रो लागि सान्है ने अनुकरणीय र आदरणीय व्यक्ति र शक्तिहरू हुनुहुन्थयो । बहाहरूबाट सिकी, चहाँहरूको क्षब्ल र सकारात्मक वक्षका मार्गहरूलाई

अनुकरण गरी मानवचोला सफल गर्न प्रयत्नशील हुनु आजको आवश्यकता हो । नाम र रूपमा माव मानिस तर उसका सबै व्यवहार पशु र दानव जस्तो भएमा तप्तिर व्यक्ति र शक्तिलाई मानिस भन्न सकिंदैन । आपनो तुम्बा भरोस् अरू जम्मै जोगी मरोस् भन्ने प्रवृत्ति र संस्कार बोकेका मानिसहरूको संख्यमा कमी छैन यस धर्तीमा । मै खाउँ मै लाउँ अरूलाई लोपा दिउँ भन्ने जस्ता प्रवृत्ति र संस्कारका मानिसहरूको बाहुल्यता प्रचुर-मावमा पाइन्छ यस धर्तीमा । त्यस्ता भ्रति नीच प्रवृत्ति र संस्कार भएका व्यक्ति र शक्तिहरूको जमातलाई इङ्गित गरी आजमन्दा २२०० वर्षग्रन्थि ने मूनानमा एकजना दार्शनिक महोदयले दिउँसै लालिटन बाली त्यही भीडको शहर बजारमा मान्छे खोजिहिँडेका थिए । त्यतिकैमा तप्तो दार्शनिक महोदयको क्रियाकलाप देखेर जनसमूहले प्रश्न गर्न थाले । विद्वान् दार्शनिक महोदयले दिउँसै लालिटन बालीके गर्न लाग्नुभएको ? कहौँ बतै बहुलाउनुभएको त हैन ? अनि दार्शनिक महोदयले जनसमूहतिर विस्तारै शिर उठाउँदै प्रतिउत्तर दिनुभयो—“म बहुलाएको हैन बल्कि मैले मान्छेको खोजी गरिहिँडेको ।” जनसमूहले तत्कालै हुङ्कार्न थाले, “के हामीहरू मान्छे नै हैनौं र ?” विद्वान् दार्शनिक

जहोदयले त्यसको प्रतिबाद गर्दै भन्नमयो,- “तिमीहरू - त्यसरी नै मानव भएर जीवन यापन पनि कठिन छ किन-
मान्छे हुनौ, बलिक तिमीहरू त मान्देहरूपी मासको डह्सो
(आधिष्ठ) माव हो ।”

यसरी दुर्लभ जीवनको महत्त्व नवूझी खानको
लागि माव बाँचेका र बाँचन विवश पारेका (र.जनेतिक)
शक्तिलाई तीखो र चोटिलो व्यञ्ज्ञ हो । यसबाट पनि
सम्यक् आजीविका गर्ने मनुष्यलाई भक्ति नदिनु प्रति
दिएको आभास मिल्दछ । मनुष्यले मनुष्यमाथि गर्नुपर्ने
कर्तव्य र दायित्व पूरा नगरेमा त्यसलाई मनुष्य भन्न
सुहाउला ? त्यसलाई मनुष्यरूपी दुइबुट्टे ‘पशु’ भन्न
मिल्दैन ? यस धर्तीका सारा प्राणीको सञ्चाटको संज्ञा
पाइङ्गाएका मानिसले मानिस झैं जीवन यापन गर्न नचा-
हेमा या गर्ने नसकेका त्यस्ता मानिसलाई ‘नरपशु’ भन्न मिल्दैन
र ? महामानव तथागत बुद्धले व्यक्त गर्नुभएको ‘मनुस्सत्’
च दुल्लभं लाई आमसात् गरी समस्त मानवलाई दिशा-
बोध गराउने कार्यताई सम्पादन एवं सिद्धि हासिब
गरेनन् त ऐतिहासिक महापुरुषहरूले ?

यसरी बेलाबहुतमा युगपुरुषहरूले जन्म लिई
मानिसहरूलाई मानिस झैं बाँचन र जीवन यापन गर्न
घचघचाएका उदाहरणहरू पनि छन् । कुनैपनि समा-
जमा रहे बसेका मानिसहरूको विचार र स्वभावहरू
फरक फरक भएका कारण सबै नै भनेर यस्तो सम्यक्
मार्गमा आएका छन् । कतिपय यात्रा आउन उत्सुक
होलान्, कहियले मार्गहरू पतिल्पाउन सकेका छन्
होलान्, कतिपयले मार्गबाट खुट्टा चिप्लाएका होलान्,
आदि कारणहरू पर्न सक्छन् ले गर्दा त्यस्ता महापुरुष-
एवं युगपुरुषहरूको खाँचो पर्दछ र समयले युगपुरुष-
हरूको आकल झुकलमा पैदा पनि गर्दछ ।

मानिसको जीवन दुर्लभ छ र यसरी दुर्लभ छ

अनेमानिसले माव त्यस्तो घडी र पुल पार गर्नुपर्ने
अरुले आवश्यक छन् । पशुपन्थीलाई ढोरी र बाल्लोले
बाँधिएछ भने मानिसलाई नेतिकताले बाँधिएछ । नेतिक-
तालाई गुमाएपछि पशु र उसमा कुनै फरक हुनेछन् ।
नकचरोको कुनै श्रोषधो हुनेछन् । नेतिकता मानिसको
शोभायमान गरगहना हुन् । नेतिकता, लाज, शर्म र विवे-
कको कारणबाट मानिसलाई मानिस तुल्याएको हो ।
नेतिकतालाई पुलबाट खसेमा मानिस शैतान हुन्छ, त्यही
पुलबाट पार गर्न सकेमा भगवान् हुन्छ । मानिस बीचमा
छ । उसको पछाडि त्यस्तो घडी छ जुन बेला त्यतिक
होश पुऱ्याई जीवन यापन गर्नुपर्ने हुन्छ । मानवमानवमै
बाँचन साहै कठिन छ । मानवबाट महामानवमा जाने
बाटो साहै कठिन छ, त्यस बाटोको सांघरोपन र चिप्लो-
पनले गर्दा गम्तव्य स्थानको यात्रा गर्न कठिन हुन्छ तर
समाजमा खस्किने, सम्भावना बढी छ, त्यसैले समाजमा
पतित हुन पुगेकाहरूको संलया बढी छ, महामानवमा
रूपान्तरण हुन साहै कठिन भएपनि असम्भव भने कदापि
छन् ।

निरन्तर लागियरी महामानव तथागत बुद्धले
पत्ता लगाउनुभएको चतुरआर्यसत्य र आर्यश्टाङ्गिक
मार्गहरू अपनाई सुगम यात्रा गरेको खण्डमा दुर्लभ
जीवनको सार्थकता हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने युप्रे व्यक्तित्व
र घटना सम्बन्धी ऐतिहासिक सबूद बोद्धप्रन्थ एवं
दर्शनमा फेला पार्न सकिन्छ । तथागतबाट प्रतिपादित आर्य
श्टाङ्गरूपी मध्यम मार्गबाट युगमा यात्रा गरी अहंत्,
मुक्त, शुद्ध, भएका र निर्वाण हासिल गरेका युप्रे प्रमाण-
हरूको वर्णन बौद्धदर्शनमा पाइन्छन् ।

बुद्धको व्यक्तित्व

- ज्ञानवज्र वज्राचार्य

बोद्धसाहित्य अध्ययन गरी बुद्धको जीवनी हेन्यो मने वहाँको जीवन साधारण जस्तै लाग्दछ । वहाँको जीवनमा विशेष केहो चिन्ह छैन । बुद्धका जीवनकालमा पनि बुद्धलाई नचिन्ने मानिसहरू थिए । वहाँ साधारण मिक्षुहरू जस्तै हिँड्ये ।

बुद्धले आफ्ना शिष्यहरूलाई उपदेश दिएका थिए—

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय, लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं देसेथ भिक्खुवे धर्मं आदि कल्याणं. मञ्जो कल्याणं, परियोसान कल्याणं. सातथ सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं परिसुङ्गं ब्रह्मचरियं पकासेय ।”

अर्थ— “मिक्षुहरू ? बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि विश्वमाथि दयाको लागि देव र मनुष्यहरूको हित सुख र कामको लागि संचार गर । मिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रवाग गर ।”

शिष्यहरूले गुरुको आज्ञानुसार गाउँ गाउँ, नगर नगरमा, देश देशान्तरमा गै धर्मको प्रचार र प्रसार गरेका थिए जुन धर्म श्रवण गरी धेरै देव, ब्रह्मा र मनुष्यहरूले विमुक्तिज्ञान प्राप्त थरेका थिए ।

“आफ्ना शिष्यहरूले आब धर्म प्रचार र प्रसार

गरेका होइनन् । स्वयं पनि ४५ वर्षसम्म देश देशान्तर धर्मी धर्म उपदेश दिएका थिए । बुद्धको धर्म उपदेश सुनी अनगिन्ती देव, ब्रह्मा र मनुष्यहरूले विमुक्ति ज्ञान प्राप्त गरेका थिए ।”

त्यस बछत बुद्ध भगवान् साधारण मानिसहरू जस्तै गाउँ गाउँमा, नगर नगरमा र देश देशान्तरमा धर्मण गरेका थिए तर कुनै प्रकारको चिह्न देखाउनुभएन । म सर्व श्रेष्ठ हूँ, भन्ने अभिमान-अहंकार र धर्मण वहाँमा छैन, केवल प्रज्ञा र करुणामात्र थिए । प्रज्ञा अएको जस्तै करुणा पनि भएको ले बुद्धसँग अभिमान नभएको हो ।

उदाहरणको निम्न बुद्धकालीन एक घटना प्रस्तुत गरिन्छ—

राजगृह नगरमा एकजना विद्वान् मानिसले बुद्धको मगल दीर्घि प्रशंसा सुनी बुद्धको दर्शन गर्ने इच्छा गरी राजगृह नगरबाट श्रावस्ती नगर जाने बाटोतिर लागेका थिए । बुद्ध भगवान् श्रावस्ती नगरबाट राजगृह नगर जाने बाटोतिर गएका थिए । राजगृह नगर र नालन्दाका दीर्घ बाटामा पुरदा अमरक साँझ पन्यो र घाम बित्यो । त्यस बछत एकजना कुम्हालेको भाँडा बनाउने शालामा बाँस बस्ने इच्छा गरी बुद्ध भगवान् कुम्हालेको धरमा गै सीधे— “ए कुम्हाले साहू ? तपाईं कहाँ शालामा आज एक रात बास बस्ने ठाउँ दिन सबैन्

हुन्छ ?” कुम्हाले साहूले भने— “ठाउं त दिन सबछु, तर तथाई भन्दा अगाडि आई एकजना मानिस बास बस्न आएको छ, दुइजना मिलेर बस्न सबनुहुन्छ भने बस्नुस, ठाउं छ ।”

“अनि भगवान् बुद्ध एक ठाउंसा पराल बिछाई बस्नुभयो ।”

बुद्धको दर्शन गर्ने इच्छा गरी आएको मानिस पनि उही ठाउंसा बास बस्न आए ।

“बुद्धलाई” कुम्हाले साहूले पनि चिन्न सकेन र बुद्धभन्दा अगाडि बास बस्नेले पनि चिन्न सकेन । बुद्धलाई दर्शन गर्ने इच्छा गरी आएका मानिसले पनि चिन्न सकेन ।

बुद्ध भगवान् आप्नो आसनबाट उठी आफूलाई भेट्न आउने मानिसकहाँ गे सोधनुभयो—

“ए मानव ? तपाईं कहाँबाट आउनुभएको ? कहाँ जानुहुन्छ ?” त्यस मानिसले जबाफ दियो— “आवस्ती नगरको जेतवनमा गे बुद्धलाई दर्शन गर्ने इच्छा गरी म राजगृह नगरबाट आएको हूँ ।

बुद्धले सोधयो— “तपाईंले बुद्धलाई कहिल्ये पनि देखनुभएको छैन ?”

अहे मैले देखेको छैन । बुद्धले राम्ररी बुझने गरी धर्मोपदेश गर्नुहुन्छ भन्ने बयान सुनी वहाँको उपदेश सुन्ने ठूलो इच्छा गरी म आएको हूँ ।”

“त्यसो भए राम्ररी मन लगाएर सुन म भन्नु ।”

“हुन्छ भन्नुहोस् । यहाँ सारै नै नरमाइलो छ, मैले त निदाउन पनि सकिन ।”

‘बुद्ध भगवान्ले धर्मोपदेश दिनुभयो’ त्यस मानिसले धर्मोपदेश सुन्दा सुन्द आप्नो मनमा यो धर्मोपदेश गर्न बुद्ध नै हो कि भन्ने जस्तो लाग्यो । बुद्धको मंगल कोति बयान सुनिराखेको जस्तै सारै राम्ररी बुझ्ने गरी धर्मोपदेश दिनुभएको मा अचम्म ये बुद्धको मुख टोलाएर मुस्काई हाँसिद्देरिरहो । उनको मनले विश्वास ग-यो कि

ती पक्का बुद्ध भगवान् नै हुन् । अनि दुई हात जोडी विन्तो गरी हजुर भगवान् बुद्ध हुनुहुन्छ कि भनी सोध्यो । बुद्धले म बुद्ध हूँ न भनी धर्मोपदेश दिई आप्नो परिचय दिनुभयो—।

“तपाईंले हेर्दा को जस्तो लाग्यो ?”

“मैले हेर्दा त हजुर नै पक्का बुद्ध भगवान् हुनुहुन्छ ।”

“त्यसो भए म ‘बुद्ध’ नै हूँ”

बुद्धको उपदेश सुनी त्यस मानिसलाई अन्धकारमा बत्तीबाली देख्ने गरिदिएको जस्त भयो । बाटो भुलेलाई बाटोदेखाइदिएको जस्त भयो । उनको हृदय परिवर्तन भयो । उनले देशप्रकारका सांसारिक बन्धनमध्ये पाँच प्रकारका बन्धनबाट छुट्कारा पाए ।

(भजन)

बुद्धको शरणमा

— मुरारिकृष्ण शर्मा

सत्यको शरणमा जाऊँ है, बुद्धको शरणमा जाऊँ है,
दृढ़ प्रणको लौरो टेकी, जीवनयात्रामा गइहालौं ।
क्षणभंगुर यो जीवन, कमलमा पानीको थोपा झै
आजै अथवा भोलि होला, गमलाको फूल कुहेको झै

धर्म एउटा मुनिको द्वार
उहाँके शरणमा जाऊँ है ।

धर्म भन्ने परोपकार हो, न्याय सदा धर्मको घर हो
संघनायक बुद्धको वाक्य, अहिले बिसेंको हो कि कसो ?

शून्य न्यायको मोचन गर्न
खड्ढ अर्हिसाको लिन जाऊँ हैं ।
कोमल फूल, शीतल बरफ तथा स्थिर पर्वत भई
अत्याचारी मारहरूको त्यो स्वार्थ भावना सुधार गरी

दुई दिनको यो जीवनले
मूलकार्य नै गरी जाऊँ हैं ।

— अनु. दिव्यरत्न तुलाधर

Nirvana and Tathata

- Prof. Ganesh Mali

Nirvana is a calm and active mental state where the mind is free from attachments to wordly cravings and whirlpools of thoughts arising there from. **Tathata** means that-ness or suchness of things, the absolute TRUTH of the things as they are. It is the truth in the mind of the ALL-KNOWER, if there can be such a one.

It is easy to speak of the absolute TRUTH than to realize it exactly; and realizing it exactly, it is well-nigh impossible to express it in words. Such is the paradox of TRUTH.

Like the case of the "six wise men of Indos than", the story of the six blind people who quarrelled loud and long about what an elephant is really the truth that is spoken but becomes coloured relative to the mental state of the speaker, so that it becomes unintelligible to other. Buddha himself abstained from saying much about the TRUTH of existence; he indeed, has said very little even about what Nirvana

is like. It is, as he said, a state of existence when all sufferings, a calm but active and alert state of the mind. Beyond that not much has been said by Buddha about the Truth of things, except whatever is cognizable to a logical thinking human mind,

Tathata or the absolute TRUTH, is not far from what is there around us, so simple and so obvious, yet so inaccessible. As stated Paradoxically: **things are not what they seen, nor are they any different.** For the moment, we start thinking (about what it is), there is the interference of the thought processes and the carrier of the thought processes, which is nothing but the reflections of the thought processes themselves, for there is no thinker apart from the thoughts. Paradoxically true that, Tathata can be realized by **not** thinking, by complete cessation of the engagament of mind in wordly thoughts and existences. Normally, the mind is engaged in whirlpool

of thought processes with labels of pain, Pleasure or indifference. Arising out of attachment of individual to wordly things.

In essence, therefore, it becomes obvious that for the realization of Tathata a state of no-mind has got to be cultivated; by training it through stage. Of all the thinkers of the world, Buddha has laid down a very pragmatic Nobile Eighthfold Path, culminating in Right concentration (samyak samadhi) and Nirvana, and consequently realization of Tathata. In the words of the Buddha: "Abstainance from all evils, accomplishment of virtuous deed, and purification of the mind - this is the teaching of the Buddha (Dhammapada). By purification of the mind, Buddha meant cleansing the mind from wordly filth arising out of attachments to wordly things.

स्व. गुणज्योति शाक्ष्य

Tathata can be realized only through Nirvana, which is an active mental state. Tathata and Nirvana are intimately related so that where one is the other follows.

We are these days living in a world full of the toils and troubles. Sufferings of the people increase proportionately to the poverty of a nation. We can build a prosperous nation, not by creating more chaos and confusion, but by working steadily for the welfare of the country **with a calm and balanced mind**. More than ever before, we need, today, to practise the meditation that calms down the mind amidst all the toils and torments of the world, and for that we need guidance from fully awakened beings like the Buddha.

सुगतपुर विहार दायकपरिषद्या आजीवन सदस्य एवं
उपाध्यक्ष गुणज्योति शाक्ष्य इव हे २०५० साल भाद्र २
गते कुन्हु स्वगर्होहण जुयाबिज्याःगुलि सुगतपुर विहारया
सकल उपासकोपासिकाविनियाखेव वसपोलयात सुगति-
लाभ तथा शोकसन्तप्त परिवारप्रति समवेदनाया ल्यू
पुण्यानुमोदनया प्रभावं अनित्य, दुःख व अनात्मयात
साक्षात्कार यानाः निर्वाणप्राप्त याये फयेमा धैगु
प्रार्थना याना ।

सुगतपुर विहारया
सकल उपासकोपासिकां
त्रिशूली

प्रज्ञानन्द महास्थविरया कृतित्व छगु अध्ययन

— दुण्डबहादुर वज्राचार्य

‘प्राणीया न्हाने ज्ञान दान बियाः चतुरार्थं न्हायकं
वयं वनेन्’ इकाः शंखनाद याःह्य संघमहानायक प्रज्ञानन्द
महास्थविर छुं दे भारत, बंगलदेश व वर्माय च्चनाः बुद्ध-
धर्मसम्बन्धि अध्ययन व धर्मसम्बन्धि अभ्यास यानाः
धर्म प्रचार यायेत प्रेरणा, उत्साह व जांगर च्चनाः नेपा:
लिहाँ विज्यासेलि वसपोलं नेपालभाषां लेखत, कविता व
सफूत च्चयेगुया नापं अनुवाद यायेगु अले धर्मोपदेश बिइगु
ज्याय सकिय जुळविज्यात। यव क्रम वसपोलया अन्तिम
दिनतक कायम जुल। वसपोलया पाँचे उपासक उपासिका-
पित बुद्धधर्मं याकनं याउंक थुडिका बिइया निति मदयेक
मगाःगु सफूतयेगु रचनाजक यानाविज्याःगु मखुकि वस-
पोलं तत्कालीन इलय धर्म प्रचार यायेत माःगु पालि व
वर्माभाष्यां सफूया आधारय महत्वपूर्ण ग्रन्थतयेगु अनुवाद
नं यानाविज्यात। हानं थः हे प्रकाशनकार्यय जुतय जुया-
विज्यात, द्वितीय विश्वयुद्धया अतिकं जोखिमपूर्ण इलय
तक नं थःगु ज्ञानयागु पर्वाह मतसे कलकत्ताया छगु
प्रेसय नेपालभाषा मसःह्य कम्पोजिटरयात आखः रवः थाका:-
च्चनाविज्यात। यव वसपोलया थःगु भाषाप्रेमया अनु-
रागया दसु खः।

वसपोलया अनुवाद यायेगु तरिका कथं सकमर
सरल यायेगुया लिसे स्पष्ट यानाः थह्य धाये त्यनागु

खेव्यक यायेत गनं गनं थःगु हे खेया तेसा नं तनाविज्याः।
मिक्षु सुदर्शनया शब्द त्याये कयाः धायेगु खःसा सफू
च्चयेगु पह; वा शैली वसपोलया थःगु हे लहाती दु।
सुयातं बछिच्चकाः सुयागु बछि� कयाः वसपोलया सफू
पिहाँ मवः। थःगु हे श्रम, थःगु हे कथं, थःगु हे भाषाय,
थःगु हे शैलिइ, थःगु हे खोजय, थःगु विश्वासया आधारय
वसपोलं सफू च्चयाविज्याइ।

वसपोलया आःतक प्रकाशित सफूत विषयवस्तुया
आधारय मोतामोती कथं युकथं थी थी यानाः ब्बथले फु-
(१) सूत्र, (२) अभिधस्म, (३) इतिहास,
दर्शन, जातक व दीपनी आदि।

दकले, न्हापालाक परिवाण यायेत मदयेकं मगाःगु
पालिसूत्रत देवनागरी आखलं सम्पादन यानाः परिवाण
(ब. सं. २४८४) छगू व निगू यानाः पिकयाविज्याःगु
जक मखु गुलि गुलि सूत्रया भावार्थ, शब्दार्थ नं नेपाल
भाषां वियाविज्याःगु दु। ‘महाजय मंगल पाठ’ सफू सूत्र
सम्बन्धि सफू खः। मिक्षु सुदर्शनया कुशल सम्पादनया
फलस्वरूप धम्मालोक भन्तेयागु परिमाण व वसपोलयागु
परिमाण सफू छथासंतु मिलय यानाः “परित्त-सुत्त” सफू
पिकयाविज्यात। यव सफुतिइ देनिक बौद्धजीवनय पाठ
यायेत माःगु सूत्रत व उकिया अर्थय नं तयाविज्याःगु

फलस्वरूप थीं नेपालभाषां दक्षले अप्तः संस्करण ब्रूम्
सफूतमध्ये ज्ञानमाला सफू धु काः थव हे सफू खः । वस-
पोल भन्तेया अलग हे सूब अनुवादया क्रमय् महासमय
सूब (ने. सं. १०६२) खः । थव सफुतिइ सूबजक मजुसे
थःगु मौलिक लेखत न समावेश जूगुलि थव वसपोलया
थःगु हे मौलिक ग्रन्थ धाःसां पाइ मखु ।

अभिधम्म विषयक प्रायः वसपोलया प्रकाशित
फुक्क सफुतिइ छुँ गुगु कथं समावेश ज्याच्चंगु दु । अनु-
दित जूगु सफुतिइ नं छपु निपु अभिधम्मया लेखत दुथ्या-
केगु वसपोलया थःगु हे मौलिक विशेषता खः । सफूदा
सीमित विषयवस्तुया घेराय् मच्चेसे तत्कालयात आवश्यक
खने दुगु अभिधम्मया छपु निपु च्चसुत नं घानाः प्रका-
शन यायेगु वसपोलया थःगु हे पहः खः । धातुभेदानुपस्थना,
विशुद्धि ज्ञान दर्शन, सञ्चार भाजनीनिसें क्याः वसपोलया
जीवनकाल् अन्तिमक्यं प्रकाशित सफू मातृपोषक
जातक्य् तक नं अभिधम्मया स्थान खालि मजू वसपोलया।
प्रत्येक सफू पतिकं चित्त, चंतसिक, रूप व निर्वाणया गुगु
कथं अभिव्यक्त जुयाः अनित्य, दुःख, अनात्मया खेथः
पाठकपित गुलि फन उलि याकनं थुइकेत कुतः याना
विज्ञानाच्चंगु खेविज्ञ पाठकपिति निर्ति न्हगु खेमखु ।

इतिहास व दर्शनया निर्ति विशुद्धि ज्ञान दर्शन
सफू नेपालभाषाय दुगु थव तेपालभाषाया निर्ति हे गौरवया
खेखः । जातक दीपनी आदि माध्यमद्वारा भगवान्
बुद्धया मूल उपदेश अनित्य, दुःख व अनात्मया खेपाठक
समक्ष हयेत गनं न वसपोल चुक्य् मजू । पंचस्कन्ध आवि-
गम्भीरतिगम्भीरगु खेपाठक मातृपोषक जातक्यात
प्रकाशित यानाविज्ञायःगु दुसा सम्बुलजातक्य् ज्ञानु
पूर्ख प्रधान समाज्य् मिसात्यत पतिव्रताधर्मय् च्चनेमाः
जक्क द्वकाः धायेगु थव कतिलाः पाःकगु धर्म खः घकाः जोड

वियाविज्ञासे वसपोल भन्तेया धारणा खः शील धयागु
निगु पाखें पालन यायेमाः । विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण, अनागत-
वंश (ने. सं. १०७३) विलक्खणदीपनी टीका, अनुरोक्ता
दीपनी वंश साहित्यया अनुवाद यायेगु थालनी नं वसपोल
भन्तेया पाखें जुल । अनागतवंश अविष्य उत्पन्न जुया-
विज्ञाइह्य मंत्रो बुद्धयागु वारे च्चयातःगु छगू प्रसिद्ध
पालिवंश सफू खः ।

गुबले गुबले वसपोल उपासकर्पि नाप जूगु धर्म-
साकच्छया आधारय् हे सफूत च्चयाविज्ञाया । दसुया निर्ति
स्वंगः मिखां स्वयेगु न्हायक् (ने. सं. १०७५), धातुविवरणक
प्रेतकथा (बु. सं. २४६५), काकबलिय महाजनपितिगु
कथा (ने. स. १०६५) संसारय छु दु (ने. सं. ११००/
११०६) आदि थुजाःगु हे सफूत खः ।

वसपोलया प्रकाशित सफूतमध्यय् दक्षिते गहनगु
उत्तमगु ग्रन्थ विशुद्धि ज्ञान दर्शन खः । थुगु छगु हे सफुतिइ
यक्क यक्क वाख, यक्क यक्क चरित, बक्क यक्क एति-
हासिक खें, अभिधम्मया खें आदि संकलन ज्याच्चंगु दु
थेहे हे विलक्खणदीपनी (ने. सं. १०७१) सफुतिइ
दुःख व अनात्म स्वयेगु दीपनीजक मजुसे नेपालय प्रचलि-
तगु प्रख्यातगु तुतः 'धीर महु' या आधारय थःगु हे कव
थव संसारया अनित्यता सम्बन्धि व्याख्यान यानाविज्ञाय
दु ।

वसपोलया प्रकाशित सफूत प्रायः अनुवाद
जुयाः पिदंसां नं प्रायः फुक्क सफूत अनुवादया दु । दक्ष
प्रत्येक सफुतिइ धयायेवें वसपोल भन्तेन थःत अनुवादक्य
रूपय् प्रस्तुत यानातःगु खने दु । वसपोल भन्ते छ
बहुमुखी प्रतिभा सम्बन्धि बहुभाषाविद ज्याविज्ञाय
कारणय् वसपोल अनुवादक्या रूपय् खने दुह्य भन्तेन
इक्कित्व मौलिक रूपं लेखक्या रूपय् खने दु ।

कालक्रम कथं स्वचायंकल धाःसा नेपालभाषाय
 पालिसाहित्ययागु भाषानुवाद ज्ञायः तःगुम्छि सफूया
 रूपय् दक्ले न्हायां पिदंगु बु. सं. २४८४, (बि. सं.
 १९६७. ने. सं. १०६० ई. सं. १९४०) न्हायनेबहः जू।
 युगु इच्छिया दुने हे प्रज्ञानन्द महास्थविरया परिवाण,
 धातुभेदानुष्टसना, बुद्धोपदेश व विशुद्धिज्ञानदर्शन पिहाँ वःगु
 दुसा महाप्रज्ञा भिक्षुया पालिभाषानुसार 'लिलितविस्तर,'
 भिक्षु धर्मालोकया 'प्रज्ञादरसन,' सफू नं महत्त्वपूर्ण उपलिङ्ग
 खः। डा. आचार्य अमृतानन्द महास्थविरया धर्मपद
 कथा, गूहविनय थे जाःगु महत्त्वपूर्णगु सफू पिहाँ वयेत अज्ञ

नं होनि निर्देस्वदे लिपा लाःनि ।

प्रज्ञानन्द भन्ते यःगु तःहाकःगु साधनां नेपाल
 भाषा वांग्मयक्षेत्रय् छह्य प्रतिष्ठितस्त्वं धायेमाः। नापं बुद्ध-
 धर्म व नेपालभाषाया क्षेत्रय् छह्य उल्लेखनीय विभूति
 धाकः अवश्य स्थीकार यायेमाः। वर्मसिरकारं वसपोलं
 बुद्धधर्मसम्बन्धिज्ञानयात प्रकाश यानाबिज्ञायःगु तथा धर्म
 व साहित्यय् अद्वितीय धंगं सेवा याःगुया फलस्वरूप
 'अग्रमहापण्डित' थे जाःगु सम्मानार्थं पद व्यूगु चिल्कुल
 पाय्छि जू।

(चिनाखँ)

चेतनमाला

बार बार यःगु मन स्व
 द्यने न्ह यः छकः छं अवश्य हे स्व
 थौयागु दिन छं गुकथं फुका, स्व
 मनयात गुलि छं चीफत स्व ।

— विष्णुरत्न झावय

पशु व मनुखय् फरक छु दु स्व
 पशुयाके मदुगु गुण छके छु दु स्व
 छाय् छ थन वया? यंकेगु छु दु स्व
 मर्भिंगु ज्या गुलि छ त्वःते फत स्व ।

मनय् सुलाच्चंगु दुःखमुक्तिया लै स्व
 सुखदुःख ताङ्गु मनं हे मखुला स्व
 मनं स्वयेगु यायेव दुःख फुकक तनो स्व
 लहाःतिइ छंके लाःबःगु गुज्जःगु धन स्व ।

बौद्धग्रन्थअनुसार बुद्धहरुको संक्षेपमा परिचय

क्रम बुद्धको नाम बुद्धको पुत्र बुद्धटुन भन्दा
पहिलेको नाम

पत्नी	मुद्रा	जन्मभूमि	पिता
-------	--------	----------	------

१. तष्ठंकर	सुरेश वृष्णि	रम्मवती	सुदेव क्षत्रीय
२. मेधङ्कर	निजी ताबी चक	रम्मवती	सुनन्द क्षत्रीय
३. शरणङ्कर	सुखचि ब्राम्हण	उत्तर	उत्तर क्षत्रीय
४. दीपंकर	अश्वल नागराजा	खेम	सुवन्त राजा
५. कोण्डन्य	अतिदेव ब्राम्हण	धान्यती	विपुल खेत्रीय
६. मंगल	अजित ब्राम्हण	सुधम्म	सुधम्म राजा
७. सुमन	पद्म सेनापति	चन्द्राती	यशवान राजा
८. रेवत	सिंह साधु	चम्पपक	असम राजा
९. शोभित	वृष्णि साधु	धान्यती	सुदेव क्षत्रीय
१०. अनोमदशी	जतिलमहानागरिक	हंनवती	आनन्द क्षत्री
११. पद्म	उत्तर ब्राम्हण युवक	सुदेसन	सुवन्त राजा
१२. नारद	चक्रवर्ती राजा	सुमंगल	उग्रात राजा
१३. पद्मोत्तर	काश्यप ब्राम्हण	अनोम	सुदिन्न राजा
१४. सुमेघ	सुसीम तपस्वी	शोभित	सागर राजा
१५. सुजात	शक (इन्द्र?)	शरण	शरण राजा
१६. प्रियदशी	मंगल तपस्ती	वेमाभार	जयसेन राजा
१७. अर्थदशी	सुजात सत्रिम	खेम	जनसन्ध क्षेत्रीय
१८. धर्मदशी	लिङ्गी ताबी क्षत्रीय	काशी	जयसेन राजा
१९. तिष्य	महामति	विष्णवन्ती	बन्धुमान राजा
२०. पुष्प	अश्वल नागराजा	सिद्धिमालिनी	श्रुण क्षत्रीय
२१. विपश्ची	रानधर	ध्यान	सुपतीत राजा
२३. शिखी	श्राकाशगंज	विष्णधरा	श्रिगिदत ब्राम्हण
२४. विभव्म	सुदर्शन राजा	(वर=वरव) अनुपम	यज्ञदत ब्राम्हण
२५. क्रकुच्छन्द	सकलमंगल खेम राजा	ककुटवती	खेम
२६. कोनागरमन	कनकराज पर्वत राजा	कण्ठमालिनी	सोमवती
(=कनकमुनि)	(=धर्मधर)	महीधरा	
२७. काश्यप	व्योतिपाल ब्राम्हण	(=धर्मधरा) अमय	वनारस
२८. गौतम	राहुलमद सिद्धार्थ कुमार	यशोधरा	लुम्बिनी
(=शाश्यमुनि)		भूस्पर्श	ब्रह्मदत ब्राम्हण
२९. मंक्रेय			शुद्धोदन राजा

आनन्दभूमि

बुद्धको शरीरको

प्रथम सम्मेलनमा

माता (देह)	लम्बाइ हात	बोधिवक्ष	प्रधान शिष्य	उपस्थापक	आयुर्वर्ष	जिक्षहस्तको संख्या
सुमेधा	अस्सी हात	८०	विष्णु	सुमङ्ग तिस्स	सागर	एक लाख
सुजाता	अठासी हात	८८	शाल	भद्र सुभद्र	श्रनुरुद्र	एक लाख
उत्तरा	अठासी हात	८८	नाग	सुरेद धर्मसेन	पालित	नव्वे हजार
सिरिमा	नव्वे हात	६०	नाग	शरण भावितात्मा	उदेन	नव्वे हजार
विपुला	अस्सी हात	८०	नाग	वरण ब्रह्मदेव	सम्भव	साठी हजार
सुधम्मा	अन्ठाउन्ह हात	५८	नाग	असम सुनेत्र	अनोभ	नव्वे हजार
यशोधरा	अन्ठाउन्ह हात	५८	अर्जुन	निसज जनाम	वरुण	एक लाख
असमा	अन्ठाउन्ह हात	५८	सीनणा	शाल उपशाल	वरुण	एक लाख
अनोमा	अठासी हात	८८	महासाण	भद्रशाल जितमित्र	वशिष्ठ	नव्वे हजार
सुजातादेवी	अठासी हात	८८	शाल	देव सुजात	सुमन	एक लाख
सुन्दता	अठासी हात	८८	महाकदम्ब	शरण सर्वकाम	सागर	नव्वे हजार
प्रभावती	पचास हात	५०	महाबिष्णु	सुदर्शनदेव	नारद	नव्वे हजार
चन्दा	अस्सी हात	८०	पियङ्ग	पालित सर्वदस्सी	शोभित	नव्वे हजार
सुदर्शना	अस्सी हात	८०	चम्पक	शान्त उपशान्त	अभय	एक लाख
सुदन्दा	अस्सी हात	८०	नक्तकुखक	पद्म फुस्सदेव	सुवेन	एक लाख
सुफर्था	साठी हात	६०	कर्णिकार	सम्भुल सुमित्र	घेत	एक लाख
पदमा	साठी हात	६०	असन	ब्रह्मदेव उदम	भद्रम्ब	एक लाख
सिरिमा	अन्ठाउन्ह हात	५८	शामलकी	सुरविष्णुत धर्मसेन	समिय	नव्वे हजार
बन्धुमती	अस्सी हात	८०	पातली	खण्ड तिस्स	ब्रशोक	असी हजार
प्रभावती	सठीस हात	३७	पुण्डरीक	श्रिमिथु सम्भव	धेमंकर	सठीस हजार
यशोमती	साठी हात	६०	शाल	सोण उत्तर	उपशान्त	साठी हजार
विशाखा	चबालीस हात	४४	शिरिव	विघट सचिव	वृद्धिज	चालीस हजार
उत्तरा	तीस हात	२०	उदम्बर	भिसस उत्तर	स्वातितज	तीस हजार
घनपती	बीस हात	२०	न्यग्रोध	तिस्स भारद्वाज	सर्वमित्र	बीस हजार
महामायादेवी	अठार हात	१८	विष्णु	सारिपुत्र र मौद्गल्यायन	आनन्द	ग्रासी दर्जे

भनिन्छ कि गौतम बुद्धको ४००० वर्षपछि संसारमा भैरवेय बुद्धको उत्पन्न हुनेछ । हाल उनी तुषितामुवतमा छन् । रंग पहेलो, मुद्रा प्रायः गरी वरमुद्रा, चिन्ह नागकेशार; मुकुटमा एउटा सानो चेत्य अंकित छ ।

प्रस्तोता— राजभवत् “हिमालय”

भूरिदत्त महाराजाया महाजातका कथा नागकन्यां विरहयागु

- भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

जुजु ज्वीगु हक दुह्य युवराजाधिराजं मन्त्रीपिसं
विसिङ्गाःगु खं न्यवाः थःहु पत्नी नागकन्यायागु विचार
सीकेया लागी वैथाय बनाः धाल-

—“हे प्रिये ! जितः जिगु राज्य लःलहानबीत
मन्त्रीगणर्णपि सकलें थनवयाच्चवन् । जिम्ह वौ महाराजाधि-
राज स्वर्गे ज्युयाविडये धुक्कल । आःथत्ये हे शीर्णपि वारा-
णसी नगरय् ल्याहाँ बने नु । ज्ञिनिगू योजन व्या दुगु
वाराणसी राष्ट्रस समाजगु मन दुर्पि शीर्णपि निम्ह अन बनाः
सुखपूर्वकं राज्य यानाच्चने नु । यःम्ह जि ज्ञिखुदो सखि
ज्युयाच्चर्णपि मिसातसे चाःहुयेकाः चाकरियाकाः जिम्ह
अप्रमहारानो जुयाः सुख-आनन्दपूर्वकं च्चने दंगु जुल ।”

उगु समयस नागकन्यां ख्वाः पाउंक ज्यानाः साप
हे मर्छिगु पहः व्यनाः विन्तियात - “भो युवराजाधिराज !
जि छःपितः तसकं हे मतिना याना, छःपित त्वःते माफु
द्यसां छलपोलया राज्य वाराणसी नगरया राजभवनय
जि बने योग्य मझु ।”

“छु कारणं यानाः अन बने मज्यूगु ख ? ”

“भो युवराजाधिराज ! जि नाम जातयाम्ह
मिसा खः, जिमिके अत्यन्त चक्रांगु बिष दुगुजक, मखु तं नं
याकनं प्याहाँ दये वः, छुठगु निकित खैय नं तं प्याहाँ वयाः

छलपोलया रानी ज्युयाच्चर्णपि ब्रेमेपि रानीपिनाप मिलय
जुयाः च्चने भक्षेयः ।

जिगु मनं मखंगु छु छगु ज्या खनेवं अथवा न्यनेवं तं
प्याहाँवःगु मिखां छकःजक स्वये माहं व मनू भशम जुयाःवी
नागतसे क्रोधया मिखां तोतो मखु । उकि जि छलपोलनाप
बनेगु विषयय नुगः मछिनाच्चवन ।” युवराजाधिराजं कन्हय
कुन्हु नं नागकन्यायात वाराणसी नगरय् व्वनायकेत अनेक
प्रकारं हेकाः आप्रह यात । युज्वःगु आप्रह न्यवाः यः
नापं तु बनेत स्वीकार भयासे थये धाल- “भो जि य म्ह
युवराजाधिराज ! जिगु प्रार्थनायात स्वीकारयानाविज्याहु ।
युर्णपि काय म्हयायर्णपि निम्ह छलपोलया पाँचे जन्मज्ञपि खः ।
उकि युर्णपि नाग व मनुष्यजाति निर्ता खः । छलपोलपाँचे
जिगुप्रति तःधंगु स्नेह-प्रेम यानाः दुर्पि जूगुलि श्व मचात
निम्हसित छलपोलं तःधगु स्नेह-प्रेम यानाते धैगुली॥ शंका
मदु । जितः स्नेह व प्रेम याःयेतुं युर्णपि निम्ह राजकुमार
व राजकुमारीतयत बांलाक स्मृति तयाः छु छु हे न्यूनता
मज्जीक लालन पोलन यायेगुली द्यान तथाविज्याहु । युर्णपि
मस्त निह्न लःयागु बीजं उत्पन्न जूर्णपि जूगुलि यानाः
अत्यन्त हे सुकुमारी, लैय बने बले निभालं पुनाः कष्ट
ज्वीगुलि यानाः युर्णपि तिनाबने फु । उकि सिंयागु तग्वःगु

दोंगाचा छगः दयेकेबियाः उकी जायेक लः तयाः धव
मस्त निहृसित इमि यः यः ये लख्य द्वितके बियाः
यंकाबिज्याहुँ । राजधानिइ ध्यनेवं अन तःधंगु पुख्
म्हृइकेबियाः इमित यः यः ये लख्य द्वितके बियाः इनित
कष्ट मज्जीकथं तयादिज्याहुँ ।

यः आःत व काय् ह्य याप्तिनि कारणं यानाः चिन्तित
ह्य नागकल्यां भाःतयात वन्दना यानाः यः अत्यन्त यःपि
काय् ह्ययाप्तिनित घयपुनाः यः यत्तले चप्पा नयाःलि मस्त
निहृं युवराजाधिराज जुयाच्चह्य राजकुमारयात लः—
लहानाः तायगःसिमापायज्ञाःगु शोकयात यःगु हृदय्
तयातये मक्याच्चवंगुलि यानाः द्वांय् द्वांय् खबड्ड अनहे
अन्तर्धान जुयाः यःगु जन्मभूमि नागभूषनय् तु ल्पाहाँ
वन ।

यःह्य जहानं शोक याःगु स्वयाच्चह्य राजकुमारं
मन चीमकयाः र्द्वीनाप वायावने माःगु विरहं मिखा—
य जायेक खबड्ड तयाः यः च्चवंच्चनाथासं दनाः खबड्ड
जायेक दुगु मिखा निगलं रुमालं हुहुं मन्त्रीगणपि च्चवंच्च
याप्त वन । मन्त्रीगणपि युवराजाधिराजयात अन हे तु
राजयाभिषेक यानाबिल । महामन्दो विनितयात, ‘मो
महाराजाधिराज ! श्वाः छलपोलयागु राजय ल्पाहाँ
बिज्यायेगु समय त्यल ।’

युवराजाधिराज धाल—‘श्रयेज्ञसा मन्त्रीगणपि! सिंयागु
तरवःगु दोंगाचा छगः याकनं दयेकेबियाः वैलगाडाया छाने
अत्यन्त तस्थाःगु अनेगु रंग विरंगयागु स्वानं त्वपु
याव्यु । जिह्व काय् ह्य याप्ति निहृ लःवंशायापि जूगुलि
यानाः अत्यन्त सुकुमारपि खः । इपि मचात निहृसित
उगु लः दुगु दोंगाचाय् तयाः आनन्दपूर्वकं जलकीडा
याकुद्याकुं ज्ञी ल्पाहाँ वने माली ।’ मन्त्रीगणपि सं जुजु—
यागु आज्ञा आनुसार भवा हे विस्तार मयासे याये माःगु

ज्ञा व्यावर्कं सिधयेकाः राजकुमार सागर व राजकुमारी
समुद्रजा निहृसित आनन्द व सुविस्तापूर्वकं लख्य द्वितुकु—
द्वितुकुं राजय संचालन यानाच्चवने माःगु वाराणसीपाये
सवारी न्ह्याकायंकल ।

महाराजाधिराज जुलसां वाराणसीनगरय् व्यंका:
राजदरबाय् चर्चाविं लिंखुदो व्याखंभो मिसात व मन्त्रीगण—
पिसं चाःहुयेकाः राजदरबारय् मुसु-मुसु निहाः अने
अनेगु उत्तमगु अमृत समानगु रसपान जानाच्चवन ।
पुव व पुवी निहृसित अत्यन्त रमणीयगु पुख्
छगू नं म्हृइकेबिल । इपि काय् म्ह्यायर्पि निहृ व
पुखुलिइ आनन्दपूर्वकं जलकीडा यानाच्चवन ।

शान्तिको चाहना

— राजीव श्वेष्ठ

निरन्तर छच्छलिकरहेका नदीहरू सागरहरू
ठालहरू बीच-बीचमा पत्थरहरूसंग ठक्कर खाँदि
प्रश्न गर्छन्—‘लक्ष्य कहाँ छ ?’
त्यो अन्जान नदी जीवन हो ।
बेमौसमी रंगहरू/वषट्काका बूँदहरू
योवनमा लुकाहएका आँसुहरू
‘सपना खोजन भौतारिएका पाइलाहरू
लयबद्ध संगीतका एकसरे धूनहरू
कहाँ कता गएर टुङ्गिभन् ?’
असहाय बैशाखीका परिद्वाता को छन् र ?
चिह्नानमा लगिएको लाशप्रति आँसु ज्ञानहरू
जीवात्मासंग चाहिँ ठट्टा गर्छन्
शान्तिको प्रत्यागमन कुनचाहिँ तौलो
आणविक अस्वसंगे हुने हो
त्यसंले बलात्कृत मनसाय लिएर
अबोध/अनाम मानिसहरू
एउटा निहिष्ट लक्ष्य खोजदैछन्—
बुद्धको सम्यक् वचनसंगे;
शान्ति ! शान्ति !! शान्ति !!!

ग्रीष्म गतिविधि

(नेपालीभाषा)

प्रवज्यासमारोह सम्पन्न

२०५० भाद्र १६, काठमाडौं-

आनन्दकुटीविहारना प्रत्येक पूर्णिमामा हुने गरेको कार्यक्रम अनुसार मिथु अश्वघोष महास्थविरसमक्ष शील-प्रार्थना र वहाँको अथेसरमा बुद्धपूजा हुनुका साथै धर्म-देशना गर्दै श्रामगेर उत्तरले भूत र भविष्यको चिन्ता नगरी वर्तमानलाई मात्र ल्याल गरी कुशल कर्म गर्नेतिर लाग्नुपर्छ भन्नुभयो । सो बेला अनिश्च महास्थविरको उपाधायत्वमा पनौतीका शिवकुमार र कृष्णमायाका छोरा कृष्णकुमारको पञ्जारतनको नामले र मुक्तिनाथ र नानोमायाको छोरा श्रीरामको पञ्जारामको नामले आमणेर प्रवज्यासमारोह पनि सम्पन्न भयो ।

यस्ते यसश्रविको धावणपूर्णिमाका दिन धर्मदेशना गर्दै मिथु मंबीले भन्नुभयो— “चारप्रकारका चेत्यमध्ये अस्तिथातु राखी बनाउने चेत्यलाई शारीरिक चेत्य भनिन्छ । भगवान् बुद्धको महापरिनिर्वाणपछि भगवान् बुद्धको अस्तिथातु प्राप्तिका लागि भग्न, शाक्य, पादा, कोलिय, बैशाली, मल्ल, अल्लकप्प र वेठदीपक आठ देशबाट खलबल मचाएपछि द्रोण जाह्नाले धातुलाई आठ भागमा बाँडेर चित्तबुझाएका थिए । दन्तधातु एउटा द्रोणले केशमा लुकाएर लिएका थिए तर त्यो कुरा शक्नेले चालपाई त्यस दन्तधातुलाई लगेर सिलुमणि चेत्य बनाए । द्रोणले एउटा याल प्राप्त गरेका थिए । बुद्धका धातु सुरक्षा

गर्न महाकाश्यम महास्थविरले रामप्रामदाहेक अरु ठाउँमा धातुहरू भग्नरेश अजातशत्रुलाई सुम्पनुभएको थियो । पछि ती धातुहरू फेलापारेर संम्राद अशोकले ८४,००००- चेत्यहरू बनाएका थिए । बाकी रहेका धातुहरूमध्ये अशोकले आपना छोरा महेश्वर महास्थविरसंग रहेको पात्र-मा भरी श्रीलंकाका पठाएका थिए । सोही धातु राखी बनाएको सुवर्णमाली चेत्य धुनेद्वार गर्दा फेला पारिएका धातुहरूमध्ये दुइवटा धातु वि. सं. २००६ सालमा मिथु नारद महास्थविरले नेपाल ल्याई तत्कालीन राणा प्रधान-मन्त्री मोहनशशेखरलाई हात्ती एउटा समेत उपहार दिई त्यस धातुलाई संघी हात्तीमा राखी जावा गर्नुपर्ने बनाई सो धातु आनन्दकुटी विहारस्थित श्रीलंकाराम चेत्यसा स्थापना गरिएका थिए । सो चेत्यमुनि धातु भएका ठाउँका दुइवटा ढोकाको साँचो विहारप्रमुख र एउटा सेकको साँचो चारजना दाताहरू केशरत्न तुलाधर, करुणा-रत्न तुलाधर, सदपत्तबीर्तिह तुलाधर र हेरामाइ तुलाधर-लाई पालंपालो सुरक्षा गर्ने जिम्मा दिएका थिए ।”

दाहसंस्कार उपसमितिको निर्णय

२०५० भाद्र १६, काठमाडौं-

यहाँको आनन्दकुटी दायकसभाले एक दाहसंस्कार उपसमिति खडा गरेपछि उपसमितिको अनुसार प्रमुख सहलाकारमा आ.कु. विहारका प्रमुख मिथु, मिथु सुमंगल, मिथु मंबी, अनगारिका धम्मवती, न्हुङ्गेहादुर वजाचार्य र प्रयागराजसि सुबाललाई सल्लाहकार तथा

आनन्दभूमि

पूर्ण वज्राचार्यलाई उपसमितिको संयोजकमा चयन गरेको छ। थेरवाद शासनको पुनःस्थापनाकालदेखि दिवंगत मिक्षु तथा अनगारिकाहरूको दाहसंस्कार गरिआएको आनन्दकुटीविहारमुनि उत्तरपट्टिको खोलासंगमको मसान-घाटमा छत समेत हाली सुधार गर्ने निर्णय लिएको छ।

पुरस्कार तथा प्रमाणपत्र वितरण

२०५० भाद्र १६, ललितपुर-

बुद्धसंवत् २५३६ को नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको ३० वर्षी समूहको परीक्षामा समुक्तीर्ण बोर्डप्राप्त र प्रथमश्रेणीका विद्यार्थीहरूलाई एक समारोहका बीच प्रमुख अतिथि माननीय शिक्षा तथा संस्कृतमन्त्री गोविन्दराज जोशीबाट पुरस्कार तथा प्रमाणपत्र वितरण गरियो। अखिल नेपाल मिक्षुमहासंघका अध्यक्ष मिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको सभापतित्व रही पञ्चशील प्रार्थनाबाट शुरू भएको सो समारोहमा अ.ने.भि. महासंघका सचिव एवं नेपाल बौद्ध परियति समितिका सचिव मिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले स्वागत गर्दै भन्नुभयो—“विश्वका विभूति बुद्धले दिनुभएको उपदेश र शिक्षालाई परियति-को नाम दिइएको छ। तीन पिटकको व्याख्यागारी त्यसलाई जुनसुकै समाजको लागि कानूनी प्रक्रियाद्वारा बढ गर्नुपर्छ। विनयपिटक त्यही कानून हो। यस कार्यकोलागि सरकारी बस्ताट सहयोगको अपेक्षा राखेको छु।” यस कार्यको लागि अक्षयकोष स्थापना गर्न घर्मबहादुर धार्माद्वारा १०,०००।— समर्पण गर्नुभएको मा बहाले साधुबाद दिनुभयो।

यसै गरी केन्द्रीय परीक्षानियन्त्रक मिक्षु बुद्धघोष न्हास्थविरले ब. सं. २५२६ वर्षको परीक्षाको प्रतिवेदन ज्ञात गर्दै यस वर्ष १० बटा केन्द्रहरूबाट सबै कक्षा गरी बूल ४०८ जनाले आवेदन दिएको मध्ये २६६ जनाले

परीक्षा दिई २६३ जना उत्तीर्ण भएको र त्यसमध्ये बोर्ड श्रेणीमा १५, प्रथम श्रेणीमा ६६, द्वितीय श्रेणीमा ६५ र तृतीय श्रेणीमा ५४ जना उत्तीर्ण भएको बताउनुभयो। साथै यस वर्षको पुरस्कार वितरणार्थ १०,८४४। ७५ खर्च भएको मा विभिन्न शद्वालु चन्दादाताहरूबाट उठेको रु. ४३०। २५ घटाई बाकी रहन आएको नपुग रु. ६५८। ५० नेपाल बौद्ध परियति समितिबाट व्यहोरेको कुरा उल्लेख गर्नुभयो।

यस समारोहमा मन्तव्य व्यक्त गर्दै आनन्दभूमिका संपादक एवं दरबार हाई स्कूलका प्रधानाध्यापक सुवर्ण शाक्यले शिक्षा शिक्षाको लागि सात्र नभई जीवनको लागि एवं समाज र राष्ट्रको लागि भएको कुरा बताउँदै आजको नैतिक शिक्षा, निशुल्क शिक्षा, नारीशिक्षा र विकृत चरित्र विरुद्धको शिक्षा संबन्धमा सधाउने खालको शिक्षामा परियति शिक्षाले स्वभाव परिवर्तन गरी व्यावहारिक सच्चरित्रता प्रदर्शन गरेको उदाहरण भएको कुरा बताउनुभयो। यसै गरी अभिभावकको तर्फबाट श्रीमती मोहनलक्ष्मी शाक्यले कुनैपनि शिक्षाको आधार बुद्धद्वारा निर्देशित पञ्चशील अभ्यास र त्यसको पालन भएमा समाजमा विकृति आउनेछैन भन्दै उन्नति र आर्थिक संपन्नताको नाममा होडबाजीले अमेरिका जस्ता विकसित मुलुकमा अध्ययन गरेर कर्केतापनि तिनीहरूमा पञ्चशीलको आधार नहुँदा त्यस्ताको आचरणमा सुधार नआएको कुरा बताउनुभयो।

सो समारोहमा प्रमुख अतिथि शिक्षा, संस्कृति तथा समाजकल्याणमन्त्रीले परीक्षामा उत्तीर्ण भएका विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार प्रदान गर्दै जुनसुकै माध्यमबाट जस्तोसुकै शिक्षा लिएतापनि त्यसको उद्देश्य चरित्र निर्माण गर्नु हो र समाजलाई सही बाटोमा लैजान गौतम

बुद्धले सोचेका कुरा पालन गरेमा सही रूपमा उद्देश्य पूर्ति हुनेछ भन्नु उंदे बुद्धले आदर्शमय समाजको परिकल्पना गर्नु भएको कुरा बताउनुभयो । परीक्षामा समुत्तीर्ण भएका दुइजना छावाहरु अर्चना वज्राचार्य र निर्मला शाक्यले परियस्ति शिक्षाबाट आफूलाई शिष्टताको ज्ञानको अभिवृद्धि भएको २६०० वर्षग्रन्थि बुद्धले दिएका उपदेश र शिक्षा आज पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण र आवश्यक रहेको कुरा बताउनुभयो । भिक्षु शीलमद्वाट पुण्यानुयोदन भएको उक्त समारोहमा ललितपुर नगरपालिकाका अध्यक्ष बेखारत्न शाक्यले बुद्धको नाताले नेपालीहरुको विदेशमा सम्मान भएर पनि आपमै देशमा बुद्धर्थम् र व्यवहारको दुर्गति रहेको कुरा बताउँदे बुद्धद्वारा प्रतिपादित पञ्चलोलाई नेपालीमात्रले ग्रांगाल्पनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

बौद्धविधि अनुसार मृत्युसंस्कार

२०५० श्राणव १०, मुनसरी-

बौद्धकुलमा जन्मनुभएका डम्बरकुमारी शाक्यको ६४ वर्षको उमेरमा निधन भएको मा वहाँका छवाई पद्मबहादुर शाक्यले पुरानो बज्रायानी परपरालाई त्यागेर बौद्धचर्याविधि अनुसार मृत्युसंस्कार गरेको छ । यसप्रकारको संस्कारविधिले बौद्धर्थम्को प्रचारमा टेवा पुगेको कुरा वहाँको बौद्धसंस्कार संघले बताएको छ ।

शोकसभा

२०५० अषाढ १७, संखुवासभा-

बुद्धर्थप्रचारमा लागेका यहाँका ज्ञानमाला संघका सदस्य लोकबहादुर शाक्य दिवंगत भएको मा चन्द्रज्योति शाक्यको समापत्तिवमा बोधिसत्त्वविहारमा १ मिनेट मौनघारणका साथ दिवंगतप्रति निर्वाण कामना गरी शोकसभाको आयोजना गरियो । सो बेला गंगा शाक्य,

सुधी सुमनादेवी शाक्य र अर्चना धार्खाःद्वारा मरणा— नुस्मृति भावना विषयमा मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

आषाढपूर्णिमाको कार्यक्रम सम्पन्न

१०५० अषाढ १६, संखुवासभा-

चन्द्रज्योति शाक्यको संयोजकत्वमा यहाँको बोधिसत्त्व विहारमा शीलप्रोर्थना, बुद्धपूजा र १०८ प्रदीपपूजा समेत गरी आषाढपूर्णिमाको कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । सो बेला सुधी सुमनादेवी शाक्य, प्रमोदकुमार शाक्य र मुना शाक्य, अर्चनाधार्खाः, सुधन शाक्य, दिलकुमारी शाक्य र विश्वलक्ष्मी शाक्यले ५ संयोग परेको बुद्धसम्बन्धी विशेष दिनको चर्चा गर्दे बुद्धको महिमामात्रि प्रकाश पानुभएको थियो ।

महिनाभर बुद्धपूजा

२०५० भाद्र १२, मकवानपुर-

यस वर्षको नु लाभरि महिना दिनसम्म यहाँको ज्ञानमाला भजनसंघले बुद्धपूजा गरी धर्मदेशना र पंचदान प्रदान गरेको छ । सो अवसरमा संघका उपाध्यक्ष महारात्न वज्राचार्यको आयोजकत्वमा भएको सभामा हालै शानन्दकुटी विहारमा चोरी भएको अस्थिधातु पता नलागेको मा चिन्ता व्यक्त गर्दे त्यस अमूल्य बस्तु पतालगाई यथास्थानमा राखिनुपर्ने गुनासो संबन्धित निकायिसमक्ष पोखेको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्धसमाजको गठन

२०५० भाद्र १२, रुपन्देही-

यहाँको लुमिनीमा निशुल्क चिकित्सालय, बौद्धपुस्तकालय र बौद्धसूचनाकेन्द्र संचालनार्थ भिक्षु मैत्रीको अध्यक्षतामा ६ सदस्यीय अन्तर्राष्ट्रिय बौद्धसमाजको गठन गरेको छ । उक्तसमाजको उपाध्यक्ष र सचिवमा कमल ठिकराज शाक्य र डा. नरेन्द्रकुमार बलिलक रहनुभएको

छ भने सदस्यहरूमा बढिप्रसाद थैष्ठ, लक्ष्मीनाथ अधिकारी, शिवशंकर तिवारी, अंगदप्रसाद चौधरी, सूर्यबहादुर शाक्य र मुरलि राय रहनुभएको छ। मानार्थ सदस्यहरूमा थाइल्याण्डका बौद्धयोग बोड बानीज र इतिचार्ट मार्नालिंद, जापानका ताइनीन युकिमुरा, ताइवानका हुइचोन र कोरियाका याङ बहान ली रहनुभएको छ। यस्तै कानूनी सल्लाकारमा अधिवक्ता दिनेश त्रिपाठी रहनुभएको छ भने सल्लाकारहरूमा सत्यनारायण मलिक, गंगाप्रसाद पाण्डेय र धर्मरत्न शाक्य रहनुभएको छ।

नेपाली भिक्षुलाई थाइल्याण्डका राजाबाट छात्रवृत्ति

२०५० भाद्र १३, थाइल्याण्ड-

सन् १९७४ देखि बैकक्को बात पवरनिवेस विहारमा बसी हाई स्कूलदेखि स्नातकसम्मको अध्ययन त्यहाँ पूरा गरेका धेरै समयदेखि थाइल्याण्डका संघराजा भिक्षु जानसंबर महास्थविरका निकटमा रही सेवामा लागेका नेपाली भिक्षु सुगन्धलाई एन्थ्रोपोलोजीमा एम. फिल र डी. एच.डी. समेतको कोसका लागि बेलायतको व्यामिन्ज विश्वविद्यालयमा अध्ययनार्थ थाइल्याण्डका राजा भूमिकल अद्युत्यादेजबाट ४ वर्षसम्मको लागि प्रतिवर्ष १४५०० रुपैयाँ देखि अवश्यक परेमा अलि सहायता समेत गर्ने गरी छात्रवृत्ति प्राप्त भएको छ। बसरी थाईराजाबाट छात्रवृत्ति पाउनेमा बहाँ सर्वप्रथम नेपाली हुनुदैन्छ।

प्रत्येक शनिवार बौद्धकार्यक्रम

२०५० आश्विन ४, ललितपुर-

युवासमाजमा बुद्धधर्म प्रचार गर्दै थाईरहेको लाईको धुवक बौद्धमण्डलले आफ्नो कार्यक्रमलाई विस्तार घेरे लोककीर्ति महाविहार इतिहालमा प्रत्येक शनिवार विहान ७.३० बजे ध्वानभावना, ज्ञानमालाभजन, प्रवचन

र छलफल हुने बौद्धकार्यक्रम संचालन गरेको छ। यस कार्यक्रममा सहभागी हुन सम्पूर्ण बौद्धधर्मानुरागीहरूका लागि स्थान खुल्ला राखेको छ।

आजीवन सदस्यमा थप

२०५० आश्विन १०, काठमाडौं-

२१ वर्षदेखि निरन्तररूपमा प्रकाशित भई बुद्धधर्मका दिमागी विषयहरू प्रचार प्रसार गर्दै आएको आनन्दभूमि बौद्ध मातिक पत्रिकामा ७ जना आजीवनस-दस्यहरू थिएका छन्। थिविनुभएकामा गुरु लामा किण्डोल clo तीर्थनारायण मानन्धर, दिलिप शाक्य गुजिबहान clo हेराकाजि सुइकाः, सुगन्धरत्न शाक्य का. न. पा. बडा नं. २१ ब्लक नं. ४१५१३ लगत तथा अकलमान शाक्य का. नं. पा. बडा नं. २१ ब्लक नं. ११३८१ लगत ०/० हेरारत्न, बेडामान बज्रबार्य १०/३६ हातखोला उत्तर, विराटनगर तथा श्रीनती लीला ताम्राकार दिलिप आयुष भाँडापसल चसाँहै यं ०/० हर्षबहादुर हुनुहुन्छ।

साधुवाद

२०५० आश्विन १०, काठमाडौं-

बुद्धधर्मको प्रचार प्रसारमा योगदान पुऱ्याइरहेको बौद्ध मातिक पत्रिका आनन्दभूमिको सहयतार्थ यजदासको नामबाट श्रीनती विश्वलक्ष्मीद्वारा रु. २००।- सहयोग पुऱ्याइएको मा दाता महानुभावप्रति आनन्दभूमिपरिवारले साधुवाद टक्क्याएको छ।

स्वागतसमारोह संपन्न

२०५० आश्विन ४, ललितपुर-

यहाँको धुवक बौद्ध मण्डलले लुम्बिनी विकास कोषको निमन्वणा लुम्बिनी चिनिया बौद्ध विहार निर्माण गर्ने सिलसिलामा आएका चिनिया प्रतिनिधिमण्डलको

सम्मानमा शील प्रार्थना, स्वागतगान र अध्यक्ष सुचित्र-
मान शाक्यबाट स्वागतभाषण गरी स्वागत गरियो । दुवै
पक्षबाट उपहारको आदान प्रदान भएको सो बेला चिनिया
बोद्ध महासंघका महासचिव छयाचो बिहु ब्रह्मबाट मन्त्रव्य-
धक्त गर्नुभएको थियो ।

[नेपालभाषा]

ज्ञानमाला राष्ट्रिय सम्मेलनया लागी तयारी

१११३ अनला गा, यै-

थनया स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलकं वैगु-
१११४ योडेना गा, द्वितीया, तृतीया व चौथी स्थनदुयकं
राष्ट्रिय सम्मेलन यादेगु क्लःछपैगु दु । शान्तिपद्मावा,
उद्घाटन समारोह, गीठी व भलत ज्वीगु उगु सम्मेलनय
देव्यक्या ज्ञानमाला भजनखलातय पालें खलकं प्यम्भ
प्रतिनिधि दुर्धाकेगु याःगु दु । इगु सम्मेलनया तयारी
समिति भिक्षु अश्वदोष यहात्थविरया धर्मानुशासकत्वय्
ज्ञानमाला भजन खलया अध्यक्ष बिजुलीमान कसाः,
उपाध्यक्ष शान्तरत्न शाक्य, सचिव किरणकुमार जोशी,
कोषाध्यक्ष शान्तकुमार चित्रकार, सल्लाहकार सुवर्ण शाक्य
व वरिष्ठ अधिवक्ता सर्वज्ञरत्न तुलाधर दुगु छगु कार्यदल
स्वंगु दु । उक्त कार्यदलं निर्णय बाःक्यं गोष्ठीबा स्थान
द्वालोया संघाराम भिक्षु तालिमकेन्द्रिय यावेगुथा नापं
निगु उपसमिति न स्वंगु दु । उगु उपसमितिकं बिजुलीमान
कसाःया संयोजकत्वय् शान्तकुमार चित्रकार, अशूतसागर
तुलाधर, प्रयागदास भान्तर, तीर्थधर तुलाधर, बालकुण्ठ
थेठ, लोकदर्शन घञ्चाचार्य दुगु लन्छा उपसमिति व सुवर्ण
शाक्यया संयोजकत्वय् शान्तरत्न शाक्य व किरणकुमार
जोशी दुगु कार्यपत्र उपसमिति स्वंगु जुल ।

दसिपौ लःल्हात

१११३ यैला ध्व ८, यल-

थनया जलय् चंगु पुण्य उदय विहारय् भिक्षु

सुदर्शन सहास्यविरपाखे थुगु विहारया आजीवन सदस्यपित
दसिपौ लःल्हाताविज्यात । २०४६ चैत्र ६ गते शिला-
स्थास जुयाः आः नितंजाःया छे दुगु विहारय् प्रत्येक
कृष्णपक्षया द्वादशी कुन्तु बुद्धपूजा जुइगु इवलय् शीलप्रार्थ-
नाया लिपा भिक्षु कालुदायीपाखे बुद्धपूजा जुल ।

समितिया न्हूधाः जुल

१११३ यैला ध्व ४, यल-

थनया युवक सप्तलया सुचित्रमान शाक्यया अध्यक्ष-
ताय् न्हूधाः जूगु दु । न्हूधाःक्यं उपाध्यक्ष निम्ह, महा-
सचिव, सचिव, कोषाध्यक्ष व सहकोषाध्यक्षय् छसीक्यं
विनयरत्न धाख्वाः, पूर्णमान शाक्य, सानुराजा शाक्य,
एकेश श्रवाले, पुष्परत्न बाराही व गोपाल महर्जन चंगु
दुसा प्रचार सचिवय् राजेश शाक्य चंगुथा नापं सदस्यय्
हेत्वद्वादुर शाक्य, सुगीन्द्र शाक्य, नन्द शाक्य, धाइलाल
उपासक, सुनील वज्राचार्य, सुरेश वज्राचार्य, हीरारस्त
शाक्य, पवित्रद्वादुर वज्राचार्य व अशोकमान शाक्य
निर्वाचित जूगु दु । उगु कार्यसमिति सनिवाः पाँत
धार्मिक न्वचुपा धवताः धवःक्यं आनदराज शाक्य, मीन
बहादुर शाक्य, प्रा. आशाराम शाक्य, धर्मरत्न शाक्य व
शीघ्रर राणापिनिपाखे प्रवचन जुइधुँकूगु दु ।

खेदप्रकट

१११३ अनलागा ४, श्रोलंका-

थनया नेपाल भिक्षु विद्यार्थीसंघं यैदेवा आनन्द-
कुटीविहारय् श्रीलंकाराम चैत्यवृत्तय् चंगु बुद्धया सर्व-
श्वासु खुयायंकल धैगु खै न्यना: श्रीलंकाय् अध्ययनरत्न
नेपाःया भिक्षु, आमणेर व अतगारिकार्पित तःधैगु देव
प्रकट याःगु दु । थुगु विषयय् श्रीलंकाया पद्मपत्रिक
रेडियो व टेलिजिन नं प्रचार जुयाःलि श्रीलंकाया जनलो
नं खेद प्रकट याःगु दु । थूक्यंया दुःखपूर्ण घटना हाल
हानं घज्जीकेत नेपाःया तमाम बोद्धजगत् व संवसमिति
जागरूक ज्वीयाःगु खै नं प्यक्कूगु दु ।

★